

**Hagudi turbatootmisala rajamise ja
töötamisega kaasneva keskkonnamõju
hindamise programm**

Koostajad: Aadu Niidas, Priit Kallaste, Kaie Kriiska, Anna-Helena Purre, Üllar Rammul, Marge Uppin

© 2021 OÜ Inseneribüroo STEIGER

SISUKORD

Sisukord	3
1. Kavandatava tegevuse eesmärk ja ala valiku põhjendus	4
2. Kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivsete võimaluste lühikirjeldus	9
2.1. Kavandatav tegevus.....	9
2.2. Alternatiivsed võimalused	10
3. Keskkonnamõju hindamise sisu	11
4. Hindamismetoodika	28
5. Ajakava	33
6. Arendaja, otsustaja, järelvalvaja ja eksperdi andmed.....	35

LISAD

1. Hagudi turbatootmisala maavara kaevandamise loa taotlus 23.03.2020 kiri nr 12-2/20/135-3
2. Hagudi turbatootmisala KMH algatamise otsus 01.06.2020 kiri nr 12-2/20/135-4
3. Asjaomaste asutuste seisukohad Hagudi turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva KMH programmi kohta
4. Keskkonnaameti seisukohad Hagudi turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva KMH programmi kohta 21.01.2021 kiri nr 6-3/20/18538-11 ja arendaja vastuskiri

1. KAVANDATAVA TEGEVUSE EESMÄRK JA ALA VALIKU PÕHJENDUS

ERA Valduse Aktsiaselts (registrikood 10218875; edaspidi *arendaja*) on 1997. aastal registreeritud ettevõtte, mille põhitegevusalaks on turba tootmine. Ettevõtte tegeleb Rapla maakonnas turba kaevandamisega ning kaevandab turvast maavara kaevandamise lubade alusel Hõreda, Tõnumaa ja Orgita turbamaardlates. Arendajale kuulub ka 2006. aastal Märjamaa alevikku rajatud turba pakendamise tehas, mis renoveeriti 2019. a. Pakkeliini projekteeritud tootmisvõimsuse ja seeläbi suurema majandusliku efektiivsuse saavutamiseks on kasvanud ettevõtte toorme vajadus, mistõttu taotleb arendaja maavara kaevandamise luba Hagudi turbatootmisalale.

Arendaja esitas Hagudi turbatootmisala maavara kaevandamise loa taotluse¹ (registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 23.03.2020 kirjana nr 12-2/20/135-3) freesturba tootmiseks. Nii vähelagunenud kui hästilagunenud turvast hakatakse kasutatama aianduses, sh nii tööstuslikus toiduainetootmises kui hobiaianduses kasvuturbana.

Taotletav Hagudi turbatootmisala mäeeraldis asub Hagudi maardlas (registrikaart nr [0111](#)). Hagudi turbatootmisala mäeeraldisel teenindusmaa pindala on 291,73 ha, sh mäeeraldisel pindala 275,32 ha. Taotletava mäeeraldisega on hõlmatud kogu ulatuses Hagudi turbamaardla aktiivse tarbevaru plokk 17 ning osaliselt aktiivse tarbevaru plokid 3, 4, 6 ja 7. Hagudi turbatootmisalal on vähelagunenud turba aktiivne tarbevaru 1 063 tuhat tonni (tuh t), millest kaevandatav kogus on 1 018 tuh t; hästilagunenud turba aktiivne tarbevaru on 394 tuh t, millest kaevandatav varu on 362 tuh t. Maksimaalseks aastaseks turba kaevandamise mahuks taotletakse 9 tuh t ja taotletava kaevandamise loa kehtivusajaks 30 aastat. Kaevandamisloa jaoks vajaliku kaevandamise mahu saamiseks muudetakse vajalikus mahus teiste ERA Valduse Aktsiaseltsi lubade kaevandamisemahte vastavalt reaalsele kaevandamise mahule.

¹ Kaevandamisloa taotlus esmalt registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 16.03.2020 kiri nr 12-2/20/135; korrigeeritud ja käesolevas programmis aluseks võetud taotlus registreeritud 23.03.2020 kiri nr 12-2/20/135-3.

Taotletav Hagudi turbatootmisala asub Rapla maakonnas Rapla vallas Alu-Metsküla külas (Joonis 1.1) Vahastu metskond 206 (katastritunnus 66904:001:0319, 100 % maatulundusmaa), Vahastu metskond 88 (katastritunnus 66904:001:0050, 100 % maatulundusmaa), Vahastu metskond 207 (katastritunnus 66903:003:0352, 100 % maatulundusmaa), Vahastu metskond 269 (katastritunnusega 66901:001:0186, 100 % maatulundusmaa) ja Turbaraba tee (katastritunnusega 66801:001:0026, 100 % transpordimaa) kinnistutel. Nimetatud kinnistud kuuluvad Eesti Vabariigile, nende valitseja on Keskkonnaministeerium ja volitatud asutus Riigimetsa Majandamise Keskus.

Taotletavale alale kinnistu Vahastu metskond 206 ulatuses planeeriti 1980ndate aastate lõpus alusturba kaevandamist, mille käigus ehitati alale ka eelkuivendussüsteem. Pärast eelkuivenduse rajamist aga kaevandamiseni ei jõutud. Kuna eelkuivendatud ala ümbritseb samuti aktiivne turbavaru (varu paksus kuni 7,3 m), siis soovib ERA Valduse Aktsiaselts rajada tootmisala osaliselt ka kinnistule Vahastu metskond 88.

Tootmisalale lähimad asulad on põhjapiiril olev Kuku küla ja Hagudi alevik, mis paikneb ~0,5 km kaugusel kirdes. Alast ~1 km kaugusele edela ja loode suunda jäävad vastavalt Alu-Metsküla ja Mõisaaseme külad. Mäeeraldisel lähimad elamud asuvad Kuku külas kinnistutel Allika (katastritunnus 66903:001:0076) ja Aruõue (katastritunnus 66903:001:0117), mille eluhooned asuvad mäeeraldisest vastavalt ~350 m ja ~380 m kaugusel põhjas. Lähimad Hagudi aleviku elamud paiknevad ~0,5 km kaugusel kinnistutel Kooli tn 9 (katastritunnus 66903:003:0660), Kooli tn 16 (katastritunnus 66903:003:0380), Liini tn 4² (katastritunnus 66903:003:1850) ja Liini tn 6 (katastritunnus 66903:003:0148).

Taotletava Hagudi turbatootmisala teenindustena on planeeritud kasutada mäeeraldisel kagunurgast lähtuvat Turbaraba teed (6690027), mis suundub põhja poole. Lähtuvalt väljaveotee suunast on valitud ka teenindusplatsi asukoht Vahastu metskond 269 kinnistul.

Hagudi turbatootmisala mäeeraldisel ja teenindusala piires ega vahetus läheduses ei paikne looduskaitse- ega Natura 2000 võrgustiku alasid. Keskkonnaregistri kaardikihtide andmetel ei esine taotletaval mäeeraldisel ega selle teenindusmaal I, II ega III kaitsekategooria taimi, seeni-samblikke,

² Loa taotluse seletuskirjas on ekslikult märgitud lähimate elamute aadressid Kooli tn 4 ja Kooli tn 6, mis on vastavalt Liini tn 4 (katastritunnus 66903:003:1850) ja Liini tn 6 (katastritunnus 66903:003:0148).

kaitsealuseid üksikobjekte ega püsielupaikasid. Taotletav mäeeraldis kattub osaliselt II kaitsekategooria linnuliigi metsise (*Tetrao urogallus*) mänguala ja elupaigaga.

Alal on kolm pärandkultuuriobjekti – turbavõtukohad ja alla lastud rabajärv. Rapla valla uus üldplaneering, milles täpsustatakse rohevõrgustiku paiknemist ja ruumielemente, on käesoleval hetkel koostamise etapis. Seni lähtutakse kehtivast Rapla maakonnaplaneeringust³, mis on strateegilistest dokumentidest kõige uuem (kehtestatud 13.04.2018), ning selle teemaplaneeringu „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnanäingimused“ [joonisest „Rohevõrgustik“](#). Rapla maakonnaplaneeringu rohevõrgustiku joonise järgi on taotletav mäeeraldis määratletud kui „turbaväli“ ning ei kattu Rapla maakonna rohevõrgustiku koridori ega tugialadega.

Hagudi turbatootmisala lääneserv kattub planeeritava Rail Baltic raudtee trassikoridori lõiguga „Hagudi – Rapla ja Pärnu maakonna piir“. Raudtee sihtotstarbelise toimimise ja häireteta raudteeliikluse tagamiseks ning raudteelt lähtuvate kahjulike mõjude vähendamiseks on kehtestatud raudtee kaitsevöönd, mis hõlmab raudteealuse maa ning ulatub rööpme teljest, mitmeteelistel raudteedel ja jaamades äärmise rööpme teljest 30 meetri kaugusele ([Ehitusseadustik](#), §73). Seega ei ole Hagudi turbatootmisalal kaevandustegevus võimalik raudteekaitsevööndis, samuti ei ole tehniliselt ega majanduslikult mõttekas kaevandada turvast raudteekaitsevööndist lääne poole jääva Hagudi maardlaga kattuva Rail Baltic trassikoridori piirides. Taotletava Hagudi turbatootmisala mäeeraldise kattuvus planeeritava Rail Baltic raudtee kaitsevööndi ja sellest lääne poole jääva trassikoriga on umbes 6,2 ha ehk 2% kogu taotletava mäeeraldise pindalast.

Keskkonnaamet algatas 01.06.2020. aasta kirjaga nr 12-2/20/135-4 arendaja esitatud Hagudi turbatootmisala maavara kaevandamise loa taotlusele keskkonnamõju hindamise. Keskkonnamõju hindamine algatati [Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse](#) (edaspidi *KeHJS*) § 3 lõige 1 punkti 1, § 6 lõige 1 punkti 28 ja § 11 lõige 3 alusel. KeHJS § 3 lõige 1 punkt 1 sätestab, et keskkonnamõju hinnatakse, kui taotletakse tegevusluba või selle muutmist ning tegevusloa taotlemise või muutmise põhjuseks olev kavandatav

³ Rohevõrgustiku käsitlemist arutati antud KMH raames Rapla valla ametnikega, sest rohevõrgustiku paiknemine on Rapla valla üldplaneeringu ning uuema Rapla maakonnaplaneeringu kaartidel erinev. Rapla valla ametnikud soovitasid kasutada kuni uue Rapla valla üldplaneeringu või täpsustatud rohevõrgustiku piiride kinnitamiseni kehtiva maakonnaplaneeringu rohevõrgustiku piire.

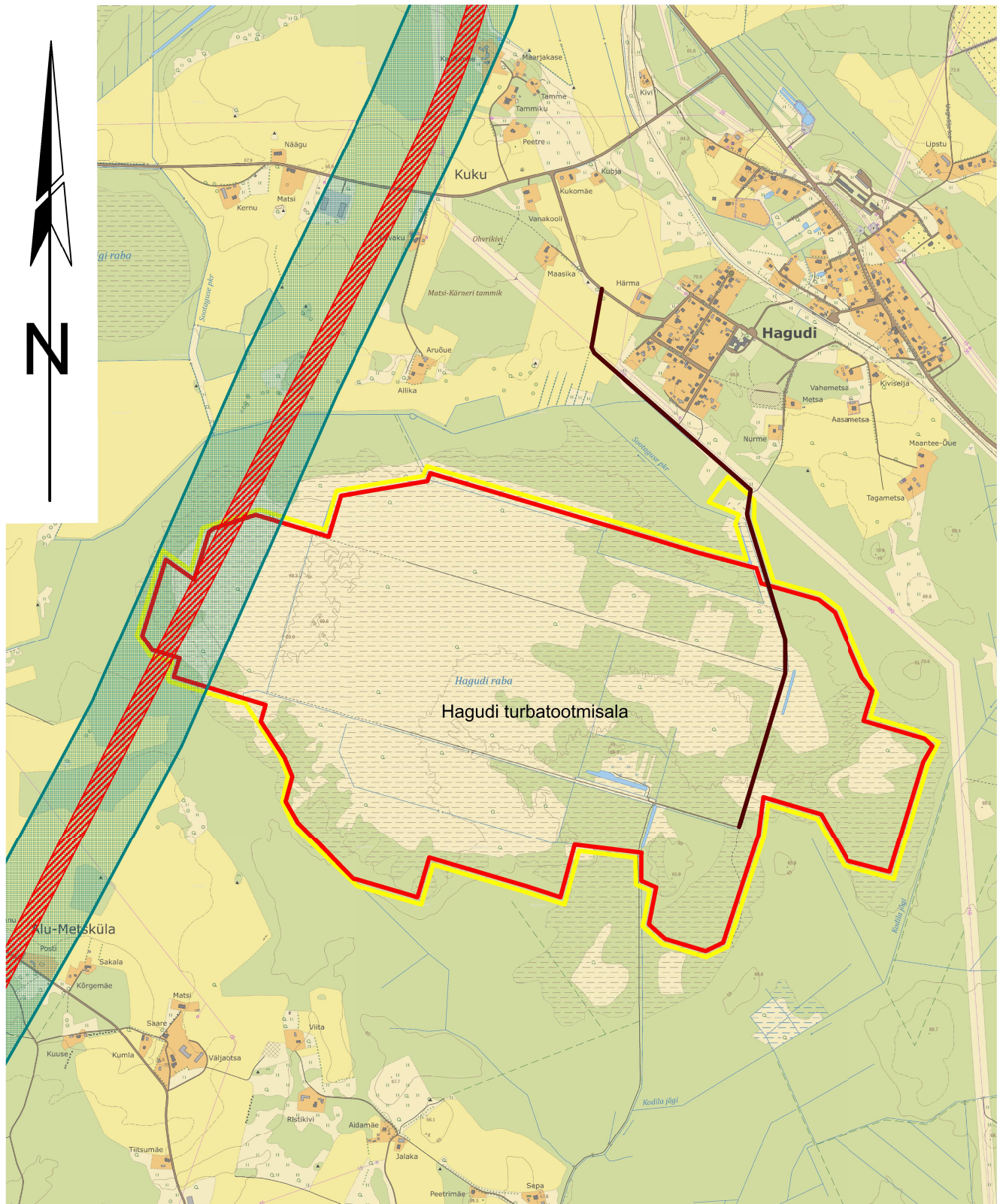
tegevus toob eeldatavalt kaasa olulise keskkonnamõju. Tulenevalt KeHJS § 6 lõige 1 punktist 28 on turba kaevandamine suuremal kui 150 hektari suurusel alal olulise keskkonnamõjuga tegevus. KeHJS § 11 lõike 3 alusel algatatakse sama seaduse § 6 lõikes 1 nimetatud tegevuse korral kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamine selle vajadust põhjendamata, s.t. keskkonnamõju hindamine on kohustuslik.

Maapõueseaduse § 45 lõike 1 alusel on turba kaevandamiseks lubatud taotleda kaevandamisluba üksnes kaevandamisega rikutud ja mahajäetud turbaalade nimekirja või kaevandamiseks sobivate turbaalade nimekirja kantud alal või maardlal. Keskkonnaministri 27.12.2016. aastal vastu võetud määruse nr 87 „Kaevandamisega rikutud ja mahajäetud turbaalade ning kaevandamiseks sobivate turbaalade nimekiri“ lisa 2 põhjal paikneb taotletav Hagudi turbatootmisala kaevandamiseks sobival turbaalal. Maapõueseaduse § 45 lõike 3 alusel on kaevandamiseks sobivate turbaalade nimekirja kantud turbamaardla või selle osa või muu turbaala, mis on inimtegevusest mõjutatud ja mis ei oma eeldatavalt olulist looduskaitseväärtust.

ASENDIPLAAN

M 1 : 20 000

Joonis 1.1

Taotletava
mäeeraldise piir

Teenindusmaa piir

Rail Baltic trassikoridor

Raudtee kaitsevöönd

Väljaveotee eeldatav
asukoht

Märkused:

Aluskaardina on kasutatud Maa-ameti WMS
rakendust

Joonestamisel kasutati tarkvara Mapinfo 9.0
(litsents: MINWES090092272)

2. KAVANDATAVA TEGEVUSE JA SELLE REAALSETE ALTERNATIIVSETE VÕIMALUSTE LÜHIKIRJELDUS

2.1. Kavandatav tegevus

Taotletavale Hagudi turbatootmisalale planeeriti 1980ndate aastate lõpus alusturba kaevandamist, mille käigus ehitati alale ka eelkuivendussüsteem, kuid suurmajandite tegevuse lõpetamise tõttu kaevandamiseni ei jõutud. Tootmisala tuleb enne turba kaevandamisega alustamist ette valmistada, sh tuleb raadata mets ja võsa, rekonstrueerida teed ja kuivendusvõrk, mis koosneb 20 m sammuga kuivenduskraavidest ja nende otstes olevatest kogumiskraavidest. Kuivendussüsteemi veed juhitakse eesvoolu, milleks on ala põhjaosas asuv Sootaguse peakraav ning ala lõunaosas Kodila jõgi. Ettevalmistavad tööd tehakse järgmises järjekorras: kuivendus- ja teedevõrk rekonstrueeritakse, raadatakse mets ning eemaldatakse sugekiht. Sealjuures tehakse töid etappides. Kuivendusvõrgu rekonstrueerimistööde esimeses etapis rajatakse kuivendussüsteemi väljavooludele settebasseinid. Pärast metsa raadamist eemaldatakse sugekiht. Kokku tuleb tootmisalalt sugekihti eemaldada ~30 tuhat t. Eemaldatud sugekiht kasutatakse ära teede- ja aunaaluste planeerimisel ja madalamate kohtade täitmisel. Kõik tööd tehakse vastavalt koostatavale Hagudi turbatootmisala kaevandamise projektile.

Turba kaevandamine Hagudi turbatootmisalal on kavandatud freesmeetodil. Freesmeetodi kasutamisel sõltub freesimissügavus peamiselt kuivamistingimustest ja freesitava kihi kvaliteedist. Vähelagunenud turba puhul on freesitava kihi paksus keskmiselt 15 - 20 mm, hästilagunenud turba korral keskmiselt 10 mm ühes tsükli. Tootmistsükkel koosneb turbakihi freesimisest õhukeste kihtidena, freesitud turba pööramisest, vallitamisest, kogumisest ja aunatamisest. Turvas aunatakse vastavalt vajadusele, tavaliselt 2 - 3 tsükli järel väljaku otstesse. Aunade kõrgus oleneb kasutatavast tehnoloogiast, turbaliigist ja kogumishooaja kestusest. Pärast kogutud turba aunatamist, toimub turba laadimine ekskavaatoriga veoautodele ning väljavedu substraadi tšehhi või tarbijatele. Turba kaevandamisel loetakse tootmisperioodiks ajavahemikku mai keskpaigast kuni augusti lõpuni.

Turba tootmisel lasundist välja tulevad kändud korjatakse kokku, kuivatatakse hunnikutes kuni 3 aastat ja realiseeritakse töötlemata küttepuiduna.

Tootmisperioodi välisel ajal tehakse muid abitöid, puhastatakse kuivenduskraave ja korrastatakse väljaveoteid.

Pärast turbavaru ammendamist turbatootmisala korrastatakse projekti alusel. Hagudi turbatootmisala on võimalik korrastada kogu ulatuses taastuvaks sooks. Soo taastamise võimalikkuse tagamiseks jäetakse mäeeraldise põhja 0,2 m paksune turbast põhjatervik, et luua sobivad kasvutingimused turbasamblale.

2.2. Alternatiivsed võimalused

Turbatootmisalade kuivendamiseks ja turba tootmiseks on väljakujunenud parim võimalik tehnoloogia, seetõttu toimub erinevatel turbatootmisaladel nii kuivendamine kui ka turba kaevandamine sisuliselt ühtviisi. Seetõttu reaalsed alternatiivsed võimalused ehk teised majanduslikult põhjendatud turba kaevandamise tehnoloogiad puuduvad. Võimalik on käsitleda vaid mõningaid konkreetseid tehnilisi lahendusi ja töövõtteid. Kavandatava tegevuse asukoha valikul samuti reaalsed alternatiivsed võimalused puuduvad, kuna KMH on algatatud maavara kaevandamise loa taotlusele taotletavates piirides ning konkreetse maavara asukohta, tarbevaru ja maavara kvaliteeti arvestades.

KMH aruandes võrreldakse kavandatavat tegevust 0-alternatiiviga ehk olukorraga, et arendajale Hagudi turbatootmisalal turba kaevandamiseks maavara kaevandamisluba ei väljastata. Kui keskkonnamõju hindamisel selgub uusi aspekte, käsitletakse sellest tulenevaid reaalseid alternatiivseid võimalusi aruandes samuti.

3. KESKKONNAMÕJU HINDAMISE SISU

Keskkonnamõju hindamise aruande koostamisel lähtutakse nõuetele vastavaks tunnistatud KMH programmist. Juhul, kui aruande koostamisel ilmnevad täiendavad olulised mõjutegurid, analüüsitakse ka neid. Alljärgnevalt on toodud punktid, mida KMH aruandes kindlasti käsitletakse.

3.1 Arendaja, juhtekspert, ekspertrühma koosseis ja asjaomased asutused.

3.2 KMH algatamine, läbiviimine ja avalikustamine.

3.3 Kasutatud infoallikad.

3.4 Kavandatava tegevuse eesmärk.

3.5 Kavandatava tegevuse seos strateegiliste planeerimisdokumentidega.

Keskkonnamõju hindamisel arvestatakse [Rapla maakonnaplaneeringuga 2030+](#) (kehtestatud Riigihalduse ministri 13.04.2018 käskkirjaga nr 1.1-4/80), mis on strateegilistest dokumentidest kõige uuem ning mille koostamisel on olulisimaks suuniseid andvaks dokumendiks üleriigiline planeering Eesti 2030+. Maakonna ruumilise arengu suunamisel lähtutakse põhimõttest, et maavaradega varustatuse tagamist käsitletakse avaliku huvina, kuid kaevandustegevuse eelduseks saab pidada parimate teadaolevate tehniliste ja muude võimaluste kasutamist, vähendamaks kaasnevat häiringut nii looduskeskkonnale kui elanikele. Kaevandamisjärgselt tuleb kasutatud alad korrastada, kas loodusliku keskkonna taastumiseks, majandustegevuseks või rekreatsiooniks sobilike aladena. Majandustegevust tuleb kavandada põhimõttel, et see ei lõikaks läbi rohelise võrgustiku koridore. Rohelise võrgustiku aladele ehitiste/rajatiste kavandamine on kaalutletud juhtudel lubatud, kui sellega säilib rohevõrgustiku terviklikkus ja toimimine. Maakonnaplaneeringus on välja toodud nii maardlate ja maavaravaru kaevandamisest mõjutatud alade üldised kasutustingimused kui ka rohelise võrgustiku üldised kasutustingimused, millega keskkonnamõju hindamisel arvestatakse. Rapla maakonnaplaneeringu teemaplaneeringu „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“ joonis „Rohevõrgustik“ kohaselt on taotletav Hagudi turbatootmisala määratletud kui „turbaväli“ ning ei kattu Rapla maakonna rohevõrgustiku koridori ega tugialadega.

2017. aastal toimunud haldusreformi käigus muutusid paljude kohalike

omavalitsuste piirid. Uue Rapla valla üldplaneeringu koostamine algatati Rapla Vallavolikogu 20.12.2018 otsusega nr 92. Kuni uue, kogu ühinenud omavalitsuse territooriumi hõlmava üldplaneeringu kehtestamiseni kehtivad Rapla vallas ühinenud valdade senised üldplaneeringud. [Kehtivas Rapla valla üldplaneeringus](#) (kehtestatud Rapla Vallavolikogu 01.03.2011 otsusega nr 6) on rohealasse ettepanekuna haaratud Hagudi raba ja sealt kirde suunas kulgevad metsaalad. Samas ei ole rohevõrgustiku kattumisel maardlaga looduslike pinnavormide muutmine välistatud. Rohevõrgustik ei ole takistuseks kaevandamislubade taotlemisel ja väljaandmisel õigusaktides sätestatud korras ja tingimustel. Pikemas ajaskaalas on karjäärade kaevandamise näol tegemist ajutise tegevusega, mille lõppemise järel kaovad ka häiringud loomastikule ning mingil määral taastuvad elupaigad ([Rohevõrgustiku planeerimisjuhend, 2018](#)). Rohevõrgustiku käsitlemisel käesoleva KMH raames lähtutakse Rapla vallaametnike soovitusel võtta rohevõrgustiku piiride aluseks Rapla maakonnaplaneering ja selle teemaplaneering „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnanõuanded“, mis on strateegilistest dokumentidest kõige uuem (kehtestatud 13.04.2018).

Kehtiv Rapla valla üldplaneering käsitleb mäetööstusmaana karjääri, kaevanduse ja turbatootmise maid. Mäetööstusmaana säilivad eksisteerivad karjäärid, uusi mäetööstusmaid üldplaneeringuga ei kavandata. Maavaru lõppemise korral tuleb maa-ala korrastada maavara kaevandamise loa kehtivuse ajal. Kasutuse lõpetanud karjäärade maa tuleb rekultiveerida. Uute karjäärade rajamisel tuleb arvestada kaevandamise võimalike keskkonnamõjudega (sh. veerežiimi muutumisega) ja alade kaevandamisjärgse puhkemajandusliku kasutamisega. Püüda vältida karjäärade laiendamist olemasoleva metsa arvelt. Kaevandamise ajal peab kaevandaja hoidma väljaveoks kasutatavad teed (sõltumata tee omandivormist) tolmuwabana, kuni väljasõiduni olemasolevale tolmuwabale maanteele ning tagama teel valla Teehoiukavas kehtestatud seisukorra. Hagudi turbaraba on märgitud Rapla valla kohaliku tähtsuse maardlaks.

Hagudi turbatootmisala lääneserv kattub planeeritava Rail Baltic raudteega, täpsemalt Rail Baltic trassikoridori lõiguga „Hagudi – Rapla ja Pärnu maakonna piir“. Rail Baltica on raudteetranspordi projekt, mille eesmärk on rajada 1435 mm rööpmelaiusega raudtee koos seonduva taristuga, selleks et integreerida Balti riigid, sealhulgas Eesti, Euroopa raudteevõrguga. Rail Baltic raudteeprojekti elluviimiseks Eestis on kehtestatud Rail Balticu maakonnaplaneeringud Harju, Rapla ja Pärnu maakondades. [Rapla maakonnaplaneeringus „Rail Baltic raudtee trassi koridori asukoha määramine“](#) (kehtestatud riigihalduse ministri

14.02.2018 käskkirjaga nr 1.1-4/43) on välja toodud sobivaim asukoht elektrifitseeritud Rail Baltic raudtee trassi koridorile Rapla maakonnas. Planeeritud trassikoridori pikkus Rapla maakonnas on 55 km ja see kulgeb läbi kolme kohaliku omavalitsuse territooriumi: Kohila vald, Rapla vald ja Kehtna vald. Trassikoridori laius hajaasustuses on 350 m, mis hõlmab raudtee rajamiseks vajaminevat maad ja raudtee kaitsevööndit (kokku 66 m) ning nn trassi nihutamisruumi, mis võib osutuda vajalikuks sellisel juhul, kui raudtee asukohta tuleb projekteerimise käigus täpsustada. Raudtee rajamine on võimalik üksnes planeeritud trassikoridori sees. Kuni planeeringu elluviimiseni saab trassikoridori alale jäävaid maaüksusi edasi kasutada nende senise sihtotstarbe järgi, senist maakasutust planeering koheselt ei kitsenda. Planeeringuga määratud trassikoridoris sätestatud maakasutustingimused kehtivad kuni Rail Baltic raudtee valmimiseni. Pärast raudtee kasutusloa väljastamist tulenevad kitsendused raudteest ja selle kaitsevööndist. Raudtee sihtotstarbelise toimimise ja häireteta raudteeliikluse tagamiseks ning raudteelt lähtuvate kahjulike mõjude vähendamiseks on kehtestatud raudtee kaitsevöönd, mis hõlmab raudteealuse maa ning ulatub rööpme teljest, mitmeteelistel raudteedel ja jaamades äärmise rööpme teljest 30 meetri kaugusele ([Ehitusseadustik](#), §73). Ehitusseadustiku §73 kohaselt esinevad võimalikud tegevuspiirangud vaid raudtee kaitsevööndis, kus on keelatud ohustada liiklust ja takistada nähtavust. Seega on Hagudi turbatootmisalal kaevandustegevus välistatud vaid raudteekaitsevööndis (66 m), samuti ei ole tehniliselt ega majanduslikult otstarbekas kaevandada turvast raudteekaitsevööndist lääne poole jääva Hagudi maardlaga kattuva trassikoridori piirides.

Kui maakonnaplaneeringuga on määratud Rail Balticu trassikoridor ja raudtee põhimõtteline lahendus (omavalitsuste kaupa haldusreformi eelsetest piiridest lähtuvalt), siis Rail Baltic projekti keskkonnamõju hindamine viiakse läbi raudtee ehitusprojektile, mille käigus koostatakse igale lõigule täpsem lahendus. Käesolevaks ajaks on lõigu „[Hagudi – Rapla ja Pärnu maakonna piir](#)“ KMH [programm](#) Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti poolt nõuetele vastavaks tunnistatud (6.10.2020 kiri nr 7-21/20/2207-4). Taotletava Hagudi turbatootmisala KMH läbiviimisel lähtutakse „Hagudi – Rapla ja Pärnu maakonna piir“ KMH programmis väljatoodud informatsioonist ning nimetatud KMH programmi eksperdilt (Skepast&Puhkim OÜ) saadud lisainformatsioonist, sh täpsustatud raudteetrassi asukohast ja sellest tulenevatest turba kaevandamisega seotud piirangutest. Rail Balticu raudteetrassi lõigu „Hagudi – Rapla ja Pärnu maakonna piir“ ehitusprojekti KMH lõik käsitleb 38,5 kilomeetri pikkust lõiku, mis kulgeb Rapla vallas Hagudi-Kodila teest lõuna poole üle

Hagudi turbamaardla lääneserva ja Rapla linnast lääne poolt. Lõigu keskosas kulgeb trassikoridor korduvalt Kehtna ja Rapla valla piiri ületades, lõigu lõunapiiriks on Rapla ja Pärnu maakonna piir. Eelprojekti kohaselt on raudtee kogu ulatuses mõlemalt poolt piiratud taraga, rajatise (nt raudteesild, ökodukt vmt) taotletava Hagudi turbatootmisalaga kattuvatel trassilõigul projekteeritud ei ole.

Looduskaitse arengukavas aastani 2020 (kiideti heaks 26.07.2012) märgitakse, et turba kaevandamisel tuleb eelistada kuivendusest rikutud alasid (sealhulgas mahajäetud turbatootmisalasid) looduslikele aladele. Taotletav Hagudi turbatootmisala on uus mäeeraldis, kuid ala on varasemalt konstrueeritud eelkuivendussüsteemist mõjutatud. Looduskaitse arengukavas käsitletakse turvast taastumatu loodusvarana, mille kasutamisel on looduskaitse eesmärk negatiivse keskkonnamõju minimeerimine ning looduslike protsesside ja maastikuilme taastamine peale majandustegevuse lõppemist. Turba kasutamisel tuleb järgida säästva arengu põhimõtteid. Kaevandamisel tuleb kasutada parimat võimalikku tehnoloogiat ning kaevandatud alad tuleb korrastada kaevandamiseelse maastikuga samaväärselt. Kaevandamisejärgselt tuleb taastada maa-ala võimalikult looduslähedane seisund, rabade puhul ökoloogiliselt funktsioneeriv soolupaik.

Taotletav Hagudi turbatootmisala paikneb Lääne-Eesti vesikonnas. Veemajanduskavad (edaspidi VMK) on koostatud selleks, et saada põhjalik ülevaade Eesti veekogude seisundist ning planeerida tegevusi jõgede, järvede ja rannikuvee ning mere seisundi parandamiseks. VMK-des ja meetmeprogrammis olevaid suuniseid ja piiranguid tuleb arvestada planeeringutes ja arengukavades ning keskkonnalubade andmisel. Kavandatava tegevuse hindamisel arvestatakse Lääne-Eesti vesikonna veemajanduskavaga, mis on koostatud aastateks 2015 - 2021 (kinnitatud Vabariigi Valitsuse poolt 07.01.2016) ning mille eesmärgiks on vähendada rannikuveekogumitesse jõudvat koormust. Vee seisundit mõjutav koormus jaguneb looduslikuks ja inimtekkeliseks koormuseks. Inimtekkelist hajukoormust põhjustavad põllu- ja metsamajandus, maavarade kaevandamine, turbatööstus, loodusliku äravoolurežiimi muutmine, sademevee äravool, transport ning ühiskanalisisatsioonita hajaasustus. Seega sõltub hajukoormus eelkõige maakasutusest. Lääne-Eesti vesikonnas esineb hajukoormusest kõige rohkem põllumajandusest tulenevat koormust. Hagudi turbatootmisala kuivendusvõrgu eesvooludena on kasutuses ala põhjaosas asuv

Sootaguse peakraav (Rõa soon) (kood [VEE1097400](#))⁴, mis suubub Keila jõkke ja ala lõunaosas Kodila jõgi (kood [VEE1110800](#)), mis suubub Vigala jõkke. [Keskonnaagentuuri 2019. aasta Veekogumite seisundiinfo](#) kohaselt oli Keila jõe (Keila Atla jõest Keila joani ehk jõelõik, kuhu Sootaguse peakraav suubub) ökoloogiline seisund kesine, keemiline seisund hea ja koondseisund kesine. Kodila jõe 2019. aasta ökoloogiline seisund oli hea, keemiline seisund hindamata ja koondseisund hea. Geoloogilise uuringu ajal (2016. a suvi-sügis) mõõdistatud eesvoolude veetasemete kohaselt on võimalik kasulik kiht väljata kuni lamamini. Veemajanduskavas on hajukoormuse mõju vähendamiseks välja pakutud vastavad meetmed. Veekogumite seisundi hindamisel kasutatakse Keskonnaagentuuri koondatud veekogumite seisundiinfo ajakohasemaid andmeid. Seoses turba kaevandamisega on soovitatud rajada turbatootmisalale settesüvendid ja torupaisud.

3.6 Kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivsete võimalustega eeldatavalt mõjutatava keskkonna kirjeldus ning keskkonnaseisund.

- Turbatootmisala asukoht, maakasutus, omand, asustus, infrastruktuur ja neist tulenevad võimalikud piirangud.
- Geoloogilised ja hüdrogeoloogilised tingimused ning maastik.
- Kuivendustingimused.
- Maavara kvaliteet ja varu.
- Ilmastikutingimused.
- Taimed, loomad, rohevõrgustik, kultuuripärand ja kaitstavad loodusobjektid.

Hagudi turbatootmisala eesvooludena kasutatakse mäeeraldisest põhjapool asuvat Sootaguse peakraavi (kood VEE1097400), mis suubub Keila jõkke ja lõunapool asuvat Kodila jõge (kood VEE1110800), mis suubub Vigala jõkke.

Keskkonnamõju hindamise aruandes käsitletakse kasvuhoonegaaside heidet vastavalt Keskkonnamõju hindamise käsiraamatule ([Põder, 2018](#)), Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivile 2014/52/EL ning Euroopa Komisjoni juhendile *Guidance on Integrating Climate Change and Biodiversity into Environmental*

⁴ Taotletava mäeeraldisel teenindusmaa kattub Sootaguse peakraavi veekaitsevööndiga 0,17 ha ulatuses, mäeeraldisel kattumist veekaitsevööndiga ei ole.

Impact Assessment ([Euroopa Komisjon, 2013](#)). Kaevandatud maa korrastamise kohustust käsitletakse KMH aruandes Maapõueseaduse alusel.

3.7 Kavandatav tegevus ja selle reaalsete alternatiivsete võimaluste kirjeldus.

- Turba tootmisel kasutatav tehnoloogia ja tehnika, ettevalmistustööd ja tootmisprotsess.
- Kavandatav tegevus ja selle reaalsed alternatiivsed võimalused.
- Kaevandatud ala korrastamine.

Kirjeldatakse kavandatavat tegevust ja tootmistehnoloogiat, samuti olukorda kui luba ei väljastata.

Sootaimedele sobivate kasvutingimuste loomise eelduseks on turbakihi olemasolu, milleks jäetakse maavara kaevandamise loa taotluse kohaselt taotletava mäeeraldise põhja keskmiselt 0,2 m paksune põhjatervik, et kaevandamise järgselt oleks võimalik turbatootmisala korrastada taastuvaks sooks. KMH aruandes hinnatakse, kas turbatootmisala on võimalik alternatiivselt korrastada (taastada) metsaks või sooks. Korrastamine hakkab toimuma enne kaevandamisloa kehtivuse lõppemist korrastamisprojekti kohaselt.

3.8 Kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivsete võimalustega kaasnev oluline keskkonnamõju, eeldatavad mõjuallikad, mõjuala suurus ning mõjutatavad keskkonnaelemendid.

Kavandatava tegevusega kaasnev mõju avaldub peamiselt turbatootmisala mäeeraldise piires. Väljaspool mäeeraldist mõjutatakse keskkonda olenevalt mõjutegurist sadade meetrite kaugustele. Ülevaade kavandatava Hagudi turbatootmisala lähiümbrusest, kaitstavatest objektidest ja teistest piirangutest on toodud joonisel 3.1. Täpsemad mõjuulatused tuuakse välja KMH aruandes tulenevalt objekti iseärasusest.

- Turbatootmisalalt ärajuhitava kuivendusvee mõju pinnaveekogudele.

Hagudi turbatootmisalale on varasemalt ehitatud kuivendusvõrk, mis koosneb ~20 meetrise vahekaugusega olevatest kuivenduskraavidest ning uuringuruumi ümbritsevatest kogujakraavidest. Turbatootmisala kirde- ja põhjaossa rajatud kogujakraavid suubuvad Sootaguse peakraavi, ala lõunaossa on rajatud

kogujakraav, mis suubub Kodila jõkke. Maapinna absoluutkõrguseid ning eesvoolude veetasemeid arvestades on võimalik suurem osa turbalasundi kuivendusvett juhtida Kodila jõkke. Turbalasundi lamami ning veepindade kõrguste vahe kogujakraavis ning Kodila jões lubab turbalasundi isevoolselt kuivendada turbalasundi lamamini. Kogujakraavid olid Hagudi turbamaardla Hagudi uuringuruumi geoloogilise uuringu läbiviimise ajal (2016. a) vett täis, veevool aeglane ja kohati takistatud. Seega vajab kuivendusvõrk enne turba tootmise alustamist korrastamist ning varasemalt rajatud kuivenduskraavid puhastamist ja süvendamist. Hagudi turbatootmisalal on looduslikku pinnaveetaset juba mõjutatud. Edasiste kuivendustöödega ja turba tootmisega mõjutatakse vaid külgnevate alade pinnaveetaset suuremas ulatuses. Turbalasundi kuivendamise mõju ulatuse kohta tehtud uuringute (sh Loigu, E., Leisk, Ü., Orru, M. 2008. Soode hüdrokeemilised ja hüdroloogilised uuringud puhvertsoonide piiritlemiseks ja kaitsemeetmete välja töötamiseks) kohaselt ei ulatu kuivenduse mõju tootmisala piirdekraavidest kaugemale kui ~150 m. Hagudi turbatootmisala kontekstis jääb mõjuraadius raba piiresse. Arvestades, et kogu Hagudi raba kuulub Keskkonnaministri määruse nr 87 § 2 nimetatud kaevandamiseks sobivate turbaalade nimekirja, siis esialgse mõjuhinnangu kohaselt ei saa lugeda Hagudi raba veerežiimi olulise tähtsusega kaitseväärtuseks.

Turbatootmisalalt ärajuhitav kuivendusvesi mõjutab pinnaveekogude veekvaliteeti ja -režiimi. Ärajuhitav kuivendusvesi moodustub peamiselt sademetest ja lumesulaveest. Kuivendusvee koormus pinnaveekogudele sõltub ärajuhitavast veehulgast, tootmisväljakute valgala pindaladest, kuivendusvõrgustiku puhastamisest, pinnaveekogude seisundist ja ärajuhitava kuivendusvee teekonna pikkusest. Tootmisalalt ärajuhitavas vees on keskmisest suurem heljumi sisaldus, mis satub kraavidesse ja pinnaveekogusse turba tootmise käigus leviva tolmu kaudu. Lisaks suureneb kuivendusvees fosfori ja lämmastiku sisaldus, mis on tingitud turba kuivendamise ajal tekkivatest füüsikalise-keemilistest protsessidest ning suureneb orgaanilise aine sisaldus. Puhastamata kuivendusveed võivad põhjustada veekogude eutrofeerumist, hägusust, veekogu põhja ummistusi ja muutusi vee-elustikus.

Idaosas kattub taotletav mäeeraldis ~1 m ulatuses ja teenindusmaa kuni ~1,7 m ulatuses maaparandussüsteemiga KUBJA-TIIDU1 (maaparandussüsteemide registri kood 5111080030020001), mille eesvooluna kasutatakse Kodila jõge. Kuna Hagudi turbatootmisalalt väljajuhitav vesi moodustab kuivendussüsteemi eesvoolude Keila ja Kodila jõgede veehulgast väga väikese osas, siis ei mõjuta antud ühendite kogus oluliselt üldist eesvoolude veekvaliteeti. Kuivendusvee

puhastamiseks heljumist rajatakse väljavooludele vastavad puhastusseadmed. Puhastusseadmete tehniline lahend näidatakse Hagudi turbatootmisala kaevandamise projektis, mille nõuded määratakse läbi viidavas keskkonnamõju hinnangus.

Keskkonnamõju hindamise käigus hinnatakse kuivendusvee vooluhulka (sh arvestades laukaid) ning vooluveekogude vastuvõtuvõimet ja truupide läbilaskevõimet. Keskkonnamõju hindamisel tuuakse välja turbatootmisalalt ärajuhitava kuivendusvee mõju ulatus pinnaveekogudele, käsitletakse kavandatava turbatootmisala väljalaskude veeseire ja turbatootmisala suublast olevate veekogude suublaseire vajadust. Keskkonnamõju hindamisel arvestatakse ka koosmõju juba varasemalt kasutusele võetud turbatootmisaladega ning ärajuhitava kuivendusvee kvaliteedi tagamiseks nähakse ette vastavad leevendusmeetmed.

– Turbatootmisala kuivendamise mõju soosetete veekihis.

Turbatootmisalal on turba tootmise eelduseks kuiv rabapind, mille saavutamiseks on turbaväljakutele eelnevalt rajatud kuivenduskraavid, mille omavaheline kaugus on ligikaudu 20 m. Kuivendusvee kogumiseks väljakutelt on rajatud ümber turbatootmisala kogujakraavid, mille abil juhitakse kuivendusvesi Sootaguse peakraavi ja Kodila jõkke. Turbatootmisala kuivendamine alandab raba veetaset peamiselt mäeeraldisel, kuid mõjutab ka kraavidega piirnevate maa-alade veetaset ja seeläbi sealset taimestikku.

Keskkonnamõju hindamisel kasutatakse Tartu Ülikooli Ökoloogia ja Maateaduste Instituudi koostatud (2013, 2016) tööd „Soode ökoloogilise funktsionaalsuse tagamiseks vajalike puhvertsoonide määramine pikaajaliste häiringute leviku piiritlemiseks või leevendamiseks“. Eelnevalt nimetatud uurimustöö tulemusena avaldub kuivenduse mõju siirdesoo taimkattes (eriti puurindes) selgemini ja oluliselt kaugemale (kraavist kuni 400 m) kui rabades (kuni 300 m). Seejuures on kuivenduse mõju sesoonselt ja aastati väga erinev ning avaldub minimaalse veetaseme korral. Täpsem mõjuhinnang antakse keskkonnamõju hindamise käigus ja negatiivse mõju vältimiseks nähakse ette vastavad leevendusmeetmed.

– Turbatootmisala kuivendamise mõju põhjaveele ja tarbekaevudele.

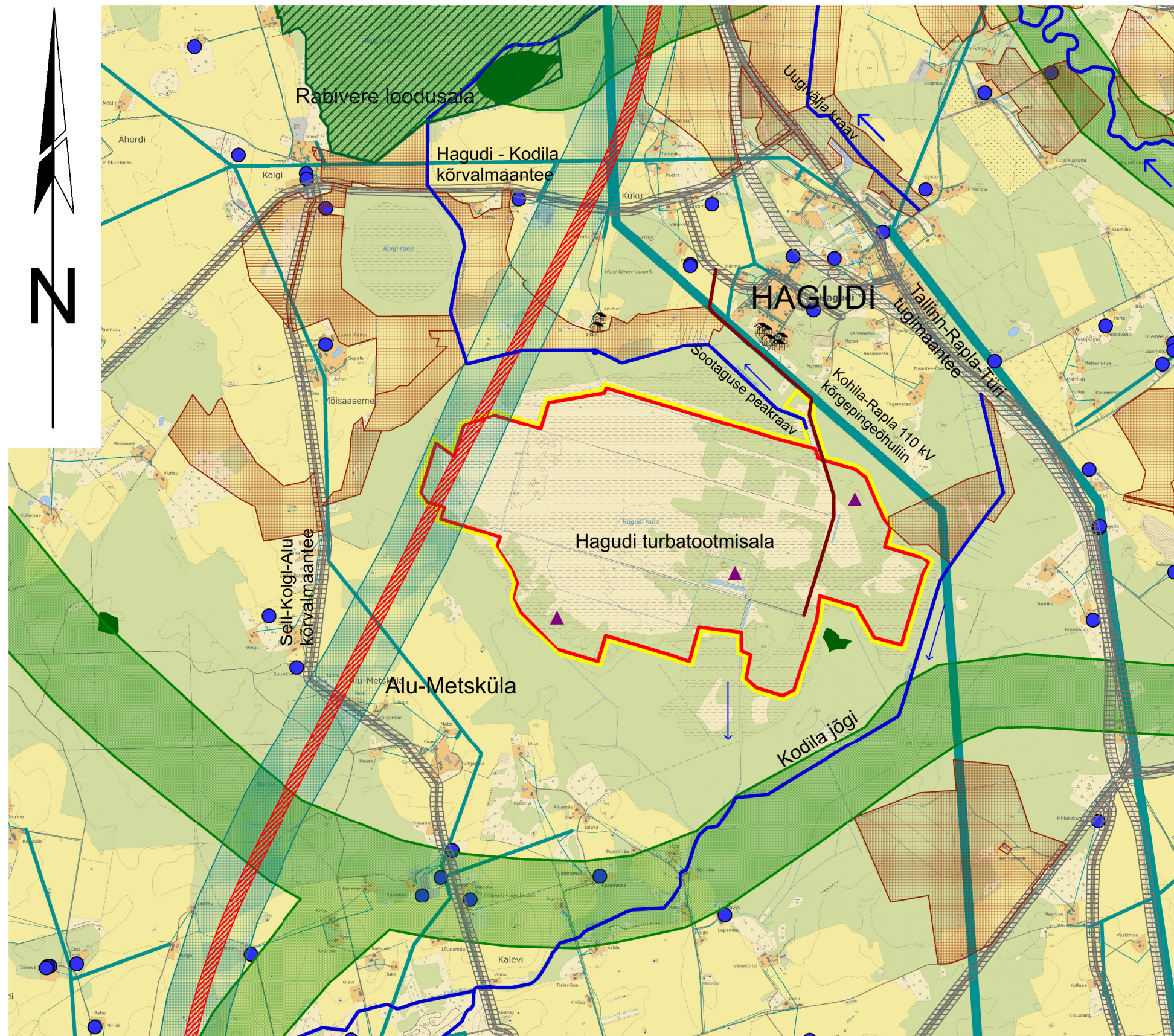
Veevarustuse seisukohast omab vaadeldavas piirkonnas tähtsust eelkõige Siluri-Ordoviitsiumi veekompleks, aga ka Kvaternaari veekompleks (liustikusetete

veekiht). Turvast toodetakse soosetetes, mis on seotud soosetete veekihiga (joogiveena ei kasutata) ning mis on maardla piires sügavamal lasuvatest veekihtidest isoleeritud vett pidavate või vähejuhtivate järvesetete (sapropeel), limnoglatsiaalsete (saviliiv, liivsavi, aleuoliit) ja glatsiaalsete (saviliivmoreen ja liivsavimoreen) setetega. KMH aruandes analüüsitakse detailsemalt turbatootmisala kuivendamise mõju põhjaveele ja tarbekaevudele, sh täpsustatakse piirkonna majapidamiste veevarustust, tuuakse välja võimalikku mõjualasse jäävad salv- ja puurkaevud ning selgitatakse nende seisundit. Kõige ohultimatest salv- ja puurkaevudest võetakse põhjavee kvaliteedi ja veetasemete proovid (fooniks), et tulevikus võimalike kaebuste korral oleks võimalik tuvastada kas turbatootmisala on põhjavett mõjutanud või on probleeme esinenud juba varem.

– Mõju infrastruktuurile ja liikluskoormusele.

Taotletava mäeeraldise piires hooned, rajatised ja kitsendusi põhjustavad tehnovõrgud hetkel puuduvad. Alale on rajatud turba tootmisega alustamiseks vajalik taristu. Hagudi turbatootmisala lääneserv kattub planeeritava Rail Baltic raudteega, täpsemalt Rail Baltic trassikoridori lõiguga „Hagudi – Rapla ja Pärnu maakonna piir“, mistõttu ei ole Hagudi turbatootmisalal kaevandustegevus võimalik planeeritavas raudteekaitsevööndis. Samuti ei ole tehniliselt ega majanduslikult otstarbekas kaevandada turvast raudteekaitsevööndist lääne poole jääva Hagudi maardlaga kattuva trassikoridori piirides. Turbatootmisala rajamise ja turba kaevandamise mõju Rail Baltic raudtee rajamisele ja kasutamisele käsitletakse detailsemalt KMH aruandes.

Taotletava Hagudi turbatootmisala väljaveoteena on planeeritud kasutada mäeeraldise kagunurgast lähtuvat kruusakattega Turbaraba teed (6690027), mis suundub põhja poole püsikattega Kuku-Hagudi kõrvalmaanteele (20114). Mõju infrastruktuurile avaldab peamiselt toodangu transport, mis suurendab kasutatavate teede liiklusintensiivsust, mis omakorda võib mõjutada/halvendada teede seisukorda ja tavapärase kasutamist. Toodangu transpordist põhjustatud liiklusintensiivsus sõltub tootmismahust, veoautode kandevõimest, tööajast ja teistest teguritest. Tootmismahud aastate lõikes erineb, kuna sõltub otseselt ilmastikutingimustest (tuule kiirus, põud, sademed). Kruusakattega tee kasutamine suurendab sademetevaesel perioodil teedega külgnevatel aladel peenosakeste teket. Kavandatava tegevuse mõju liikluskoormusele hinnatakse täpsemalt KMH aruandes. KMH aruandes pakutakse välja infrastruktuurile, sh kergliiklejatele turba väljaveoga kaasnevate võimalike negatiivsete mõjude vältimise või minimeerimise meetmeid, võttes arvesse asjakohaste asutuste ettepanekuid.

Tingmärgid

- Taotletava Hagudi turbatootmisala mäeeraldise piir
- Taotletava Hagudi turbatootmisala teenindusmaa piir
- Rohevõrgustik
- Natura 2000 ala
- Vääriselupaik
- Maaparandussüsteemid
- Transpordi kitsendused
- Rail Baltic trassikoridor
- RB raudtee kaitsevöönd
- Tehnovõrgu kitsendused (elektriliin)
- Väljaveotee eeldatav asukoht
- Vooluveekogu ja voolusuund
- Pärandkultuuriobjekt
- Keskkonnaregistrisse kantud puurkaev
- Lähim majapidamine

Märkused:

1. Plaani koostamisel on kasutatud EELIS (Eesti Looduse Infosüsteem): Keskkonnaregister andmeid seisuga 22.01.2021
2. Joonestamisel on kasutatud Maa-ameti WMS rakendust ja tarkvara Mapinfo 9.0 (litsents: MINWES0900922272)
3. Taotletava mäeeraldise piirides on leitud II kaitsekategooria metsise (Tetrao urogallus) elupaik, mille asukoha avalikustamine massiteabevahendites on keelatud Looduskaitseseadus § 53 alusel

Objekti nimetus ja aadress Hagudi turbatootmisala Rapla maakond Rapla vald	Joonise sisu Taotletava mäeeraldise lähiümbruse plaan	Joonis 3.1 Mõõtkava 1 : 25 000
 OÜ Inseneribüroo STEIGER Männiku tee 104, 11216 Tallinn Tel. 668 1011, Faks 668 1018	Koostas Kaie Kriiska Kinnitas Aadu Niidas	Kuupäev 12.02.2021

- Tootmisprotsessist ja transpordist põhjustatud müratase ja tolmu kontsentratsioon ning nende vastavus normidele.

Turba kaevandamisel ja transpordil kasutatav tehnika põhjustab müra. Tootmisalal tekkiv müra on analoogne põlluharimisel kaasneva müraga. Ülenormatiivse mürataseme levikukaugus turbatootmisalast sõltub kasutatavast tehnoloogiast, tööprotsessist, masinate ja seadmete paiknemisest, nende tehnilisest korrasolekust, maastikureljeefist, taimkatte kõrgusest ja tihedusest jt teguritest. Avamaastiku korral võib turbatootmisalal töötavast masinast ülenormatiivne müratase levida ~0,5 km kaugusele, kuid puistu olemasolul on ülenormatiivse mürataseme leviku ulatus oluliselt väiksem.

Turba kaevandamise ja transpordiga kaasneb peente turbaosakeste lendumine tolmana ning viimase kandumine kuivenduskraavidesse. Peenosakesi tekib tootmisest, laadimisest ja transpordist. Peenosakeste heitkogus sõltub ilmastikutingimustest (tuule kiirus, sademed), tootmisprotsessist, turba niiskusest, lagunemisastmest ja peenosakeste hulgast. Turbatootmisalalt levib ülenormatiivne peenosakeste kontsentratsioon tavatingimustel tekke kohast kuni 100 meetri kaugusele.

Kavandatava tegevusega kaasneva müra normtase määratakse keskkonnaministri määruse nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid“ lisa 1 alusel. Peenosakeste piirväärtus määratakse keskkonnaministri määruse nr 75 „Õhukvaliteedi piir- ja sihtväärtused, õhukvaliteedi muud piirnormid ning õhukvaliteedi hindamispriid“¹ lisa 1 põhjal. KMH aruandes hinnatakse transpordil tekkiva tolmu lendumise mõju väljaveoteede äärde jäävatele majapidamistele ning vajadusel nähakse ette leevendusmeetmed.

Hagudi turbatootmisalale lähimad elamud asuvad Kuku külas, taotletavast mäeeraldisest umbes 350 m kaugusel põhja suunas ning Hagudi alevikus, mäeeraldisest umbes 500 m kaugusel kirde suunas. Nii Kuku küla kui Hagudi aleviku elamud on Maa-ameti ortofoto ja Metsaportaali andmetel taotletavast mäeeraldisest metsamassiividega eraldatud, mistõttu ei ole ette näha mäeeraldiselt lähtuva müra ja tolmu normtasemete ületamisi eluhoonete piirkonnas. Väljaveoteele (Turbaraba tee) lähimad eluhooned asuvad Hagudi alevikus (Kooli tn 9 ja Kooli tn 16) minimaalselt 90 m kaugusel väljaveoteest.

– Võimalikud jäätmed seoses turba kaevandamisega.

KMH käigus hinnatakse võimalike jäätmete teket seoses turba kaevandamisega. Jäätmeseaduse mõistes tekivad taotletaval Hagudi turbatootmisalal kavandatava tegevusega kõrvalsaadused (sugekiht, kännud, kuivenduskraavidesse settinud turbaheljum), mis ei avalda keskkonnale ega inimese tervisele negatiivset mõju. Korrastamise käigus saab sugekihti kasutada pindade tasandamiseks (sh laugaste täitmiseks). Samuti on kände võimalik kasutada kraavide täitmiseks. Tulenevalt [Jäätmeseaduse § 73 lõikest 5](#) ja selle alusel kehtestatud Keskkonnaministri 21.04.2004 [määrusest nr 21](#) ei ole jäätmeluba nõutav, kui tavajäätmeid kasutatakse teede ehitusel, maa-alade planeerimisel, täitmisel, taastamisel ja korrastamisel. Turba kaevandamise tootmisprotsessis kaevandamise jäätmeid ei teki, mistõttu maavara kaevandamise loa taotlusele kaevandamisjäätmekava ei ole lisatud. Arendaja on teadlik, et juhul kui tegevuse käigus selgub, et kaevandamisjäätmeid siiski tekib, on kohustus kaevandamisjäätmekava esitada.

– Võimalikud keskkonnaavariid ja tuleohutus.

Masinate ja seadmete töötamisel turbatootmisalal võib sattuda turbalasundisse õli ja määrdeaineid. Tekkinud reostus võib kraavide kaudu kanduda looduslikesse vooluveekogudesse ja mõjutada seeläbi sealset elustikku. Taotletav mäeeraldis asub nõrgalt ja keskmiselt kaitstud põhjaveega alal. KMH aruandes analüüsitakse turbatootmisest lähtuvat võimalikku reostusohu põhjaveele.

KMH-s hinnatakse tootmisprotsessiga kaasnevat põlengute tekkimise ohtu ning nende vältimise ja likvideerimise võimalusi. Turvast toodetakse keskmiselt ajavahemikus mai keskpaigast kuni augusti lõpuni, seega on tulekahju tekkimine üheks võimalikuks keskkonnaavariiks. Turbatootmisalal võib põleng tekkida turba isesüttimisel, summutist lendavast sädemest, inimese hooletusest, masina või seadme rikkest vms põhjusel. Tulekahju tekkimise riski suurendavad tootmisterritooriumile sattunud kõrvalised isikud, kes ei ole tuleohutusnõuetest teadlikud. Turbatootmisalalt tekkinud tulekolle võib põhjustada laiaulatusliku tulekahju, mille tulemusena võib ümberkaudne mets hävida. Tulekahju korral pannakse ohtu ka ümberkaudsed maa-alad. Turbatootmisalad (kuid ka looduslikud rabad) on kõrge tuleohtlikkusega alad, seetõttu tuleb turbatootmisaladel rangelt järgida tuleohutuse eeskirju ja teha seejuures koostööd Päästeametiga. Tuleohu minimeerimiseks peavad kõik tootmisalad

olema varustatud piisava hulga tuletõrje veevõtu kohtade ja kustutusseadmetega. Kaevandamise loa taotluse rahuldamise järel koostatavas Hagudi turbatootmisala kaevandamise projektis määratakse täpsed tuleohutusnõuded, sealhulgas vajalike tuletõrje tiikide arv, nende maht ja veevõtu ja –kasutamise skeem. Võimalikke keskkonnaavariide tekkimist hinnatakse varasemate teadmiste põhjal, hindamisel lähtutakse Majandus- ja kommunikatsiooniministri määrusest nr 172 „[Kaevandamise ohutusnõuded](#)¹.”

Mäeeraldisest põhja ja ida suunas asub L186 Kohila–Rapla 110 kV kõrgepingeõhuliin. Õhuliini kaugus mäeeraldisest on minimaalselt 90 m. Vastava kõrgepingeõhuliini kaitsevöönd ulatub mõlemale poole liini telge 25 meetrit, seega ei kattu taotletav mäeeraldis õhuliini kaitsevööndiga, kuid osa tootmisala väljaveoteest (Turbaraba tee) asub õhuliini kaitsevööndis. Turbatootmise ja maavara väljaveoga seonduvate võimalike ohtude ja kitsenduste täpsustamiseks konsulteeritakse Kohila–Rapla õhuliini haldava Elering AS-ga. KMH aruandes esitatakse tuleohuga seotud riskide leevendamise võimalused.

– Loodusvara kasutamise otstarbekus ja vastavus säästva arengu põhimõtetele.

Hinnatakse turba kaevandamise ja kasutamise otstarbekust antud asukohas ja kavandatava tegevuse vastavust säästva arengu põhimõtetele, samuti käsitletakse maakasutuse ja turba kaevandamisega kaasnevaid kasvuhoonegaaside vooge. Loodusvara kasutamise hindamisel lähtutakse [Säästva arengu seadusest](#) ja Keskkonnaministri määrusest nr 87 „[Kaevandamisega rikutud ja mahajäetud turbaalade ning kaevandamiseks sobivate turbaalade nimekiri](#)”. Säästva arengu seaduse § 2 alusel on looduskeskkonna ja loodusvarade säästliku kasutamise eesmärk tagada inimesi rahuldav elukeskkond ja majanduse arenguks vajalikud ressursid looduskeskkonda oluliselt kahjustamata ja looduslikku mitmekesisust säilitades.

[Maapõueseaduse](#) § 45 lõike 1 alusel on turba kaevandamiseks lubatud taotleda kaevandamisluba üksnes kaevandamisega rikutud ja mahajäetud turbaalade nimekirja või kaevandamiseks sobivate turbaalade nimekirja kantud alal või maardlal. Taotletav Hagudi turbatootmisala paikneb Keskkonnaministri 27.12.2016. aastal vastu võetud määruse nr 87 „Kaevandamisega rikutud ja mahajäetud turbaalade ning kaevandamiseks sobivate turbaalade nimekiri” [lisa 2](#) põhjal kaevandamiseks sobival Hagudi maardlal. Maapõueseaduse § 45 lõike 3 alusel on kaevandamiseks sobivate turbaalade nimekirja kantud turbamaardla

või selle osa või muu turbaala, mis on inimtegevusest mõjutatud ja mis ei oma eeldatavalt olulist looduskaitseväärtust.

Turbamaadel on oluline roll kliima kujundamisel, sidudes või emiteerides kasvuhoonegaase. KMH-s hinnatakse kavandatava tegevuse mõju kasvuhoonegaaside voogudele.

– Mõju maastikule.

Turba kaevandamise tulemusena jääb maapind mäeeraldisel järk-järgult madalamaks. Kavandatava tegevuse mõju maastikule avaldub peamiselt mäeeraldisel piires, mida tuleb lugeda oluliseks. Turba kaevandamise mõju maastikule leevendatakse pärast turbavaru ammendamist turbatootmisala korrastamisega.

– Mõju taimedele, loomadele, rohevõrgustikule, kaitstavatele loodusobjektidele ja kultuuripärandile.

Taotletav Hagudi turbatootmisala on uus mäeeraldis, kuhu rajati 1980ndatel eelkuivendussüsteem, kuid kaevandamist ei toimunud. Raba veetaseme alaldamine on tõenäoliselt mõjutanud ka looduslikku taimestikku. Hagudi turbatootmisala iseloomustab ühesuguse ilmega puisraba. Puurindes levib peamiselt kuni 4 m kõrgune harilik mänd (*Pinus Sylvestris*), veidi esineb puurindes ka sookaske (*Betula pubescens*). Puhmarindes esineb kanarbikku (*Calluna vulgaris*), vähem sookailu (*Ledum palustre*), sinikat (*Vaccinum uliginosum*), küüvitsat (*Andromeda polifolia*) ja rabamurakat (*Rubus chamaemorus*). Kuivendusest mõjutatud älvestes leidub ka huulheina liike (*Drosera L.*) ja turbasamblaid (*Sphagnum*).

Keskkonnaregistri andmetel ei paikne Hagudi turbatootmisala mäeeraldisel ja selle teenindusala piires ega ala vahetus läheduses looduskaitse- ega Natura 2000 võrgustiku alasid. Lähim Natura 2000 võrgustiku koosseisu kuuluv Rabivere maastikukaitseala (Natura loodusala [EE0020316](#)) asub taotletavast mäeeraldisest umbes 1,6 km kaugusel põhjas. KMH aruandes täpsustatakse turbatootmisala mõju lähipiirkonnas paiknevatele Natura 2000 võrgustiku aladele.

Keskkonnaregistri andmetel ei esine taotletaval mäeeraldisel ega selle teenindusmaal I, II ega III kaitsekategooria taimi, seeni-samblikke, kaitsealuseid üksikobjekte ega püsielupaikasid.

2020. aasta metsise (*Tetrao urogallus*; II kaitsekategooria) seire käigus tehti Hagudi raba looduslikult säilinud osas kindlaks metsise mänguala ja elupaik. Hagudi rabas nähti mänguperioodil ühte metsisekukke kahel korral. Ala on metsisele praegu sobiv nii mängualana kui pesitsusalana. Seire käigus leiti uus metsise mänguala ka umbes 20 km kaugusel asuvas Rabivere rabas. Võimalik on, et need mängualad on sama metsiseasurkonna kasutuses. KMH aruandes käsitletakse kaevandamise mõju metsise elupaigale Hagudi soomassiivis. KMH ekspertrühma kaasatakse täiendavalt metsise ekspert, kes hindab Hagudi turbaala kasutuselevõtu mõju metsise elupaigale komplekselt koos Rail Balticu mõjuga ning esitab lähtuvalt analüüsi tulemustest metsise elupaiga kahjustamise vähendamise leevendusmeetmed.

Taotletaval Hagudi mäeeraldisel on kolm pärandkultuuriobjekti – Hagudi turbavõtukohad, Alu-Metsküla turbavõtukohad ja alla lastud rabajärv. Mäeeraldisest ~65 m kaugusel kagu suunas on 0,92 ha suurune vääriselupaik (VEP nr 206756, männikud ja männisegametsad, naadi kasvukohatüüp). Kõige ajakohasema rohevõrgustiku joonise järgi (Rapla maakonnaplaneeringu teemaplaneeringu „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“ joonis „Rohevõrgustik“) ei kattu taotletav mäeeraldis rohevõrgustiku koridori ega tugialadega. Rohevõrgustiku koridor K9 jääb mäeeraldisest lõuna ja lääne suunda enam kui 300 m kaugusele.

– Mõju inimese tervisele, heaolule ja varale.

KMH-s hinnatakse tulenevalt lähimate õuealade paiknemisest ja kavandatava tegevusega kaasnevate keskkonnamõjude ulatustest mõju inimese tervisele, heaolule ja varale. Kavandatava tegevusega (turbatootmisala kuivendamine, turba kaevandamine, toodangu transport, ala korrastamine jne) võib kaasneda vahetu või kaudne ebasoodne mõju keskkonnale ning keskkonna kaudu võidakse mõjutada inimese tervist, heaolu või vara. Turbatootmisalal tekib peenosakesi kõige rohkem turba freesimisel ja laadimisel, mis mõjutavad eelkõige turbatootmisalal töötavaid inimesi. Ülenormatiivne peenosakeste kontsentratsioon võib tavatingimustel levida tekke kohast kuni 100 m kaugusele. Masinatest põhjustatud müra levik sõltub elumajade kaugusest müraallikast, turbatootmisala ja elumajade vahele jääva puistu laiusest,

tööprotsessist, masinate tehnilisest korrasolekust, maapinna reljeefist jt teguritest. Avamaastiku korral võib turbatootmisalal töötavast masinast ülenormatiivne müratase levida ~0,5 km kaugusele, kuid tulenevalt puistust on ülenormatiivse mürataseme leviku ulatus oluliselt väiksem.

Taotletava Hagudi turbatootmisala vahetusse ümbrusse majapidamisi ei jää. Lähimad majapidamised asuvad mäeeraldisest põhja suunas Kuku külas ligikaudu 350 m kaugusel ning kirde suunas Hagudi alevikus taotletavast turbatootmisalast ligikaudu 500 m kaugusel. Taotletava turbatootmisala ja majapidamiste vahele jääb puisturiba, mis leevendab tootmisalalt lähtuvat võimalikku tolmu ja müra levikut. Planeeritud väljaveotee, Turbaraba tee (6690027) lähedusse jäävad Maa-ameti aadressiandmete infosüsteemi andmetel Hagudi aleviku lähiaadressid Kooli tn 9 ja Kooli tn 16, mõlemad minimaalselt 90 m kaugusel väljaveoteest. KMH aruandes hinnatakse nii tootmistegevuse kui toodangu väljaveoga kaasneva müra ja peenosakeste leviku mõju lähimate majapidamisteni. KMH aruandes selgitatakse väljaveotee või suun alaternatiivid olemasolevale väljaveoteele või suunale on võimalik leida laternatiive.

Kohalikele elanikele ja nende varale on peamiseks ohuteguriks tulekahjud, kuna laiaulatusliku tulekahju korral seatakse ohtu ka ümberkaudsed maa-alad. Igasugune piirkonnas esinev majandus- ja arendustegevus aga pakub inimestele otseselt ja kaudselt tööd.

– Teiste tegevusliikidega koosmõju keskkonnaseisundile.

Hagudi turbatootmisala KMH käigus hinnatakse koosmõjusid teiste tegevusliikidega, eelkõige Rail Baltic raudteetrassi rajamisega kaasnevate mõjude ja piirangutega. Kui keskkonnamõju hindamise käigus selgub veel teisi mõjutegureid, mis põhjustavad koosmõju aspektist olulist keskkonnamõju, siis võetakse ka seda keskkonnamõju hindamisel arvesse.

3.9 Keskkonnameetmed, sh keskkonnaseire ning keskkonnameetmete kasutamise eeldatav efektiivsus.

Keskkonnamõju hindamise aruandes esitatakse kavandatava tegevuse elluviimisega kaasneva ebasoodsa keskkonnamõju ennetamise, vältimise, vähendamise ja leevendamise keskkonnameetmed, sh seire kirjeldus ning hinnatakse nende kasutamise eeldatavat efektiivsust.

3.10 Teiste keskkonnalubade vajadus.

Lähtuvalt KMH tulemustest käsitletakse teiste keskkonnalubade vajadust.

3.11 Kavandatava tegevuse võrdlus erinevate reaalsete alternatiivsete võimalustega ja nende paremusjärjestus.

Kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivsete võimaluste võrdlemisel lähtutakse nendega eeldatavasti kaasnevast keskkonnamõjust ja hüvedest.

3.12 Kokkuvõtte, soovitusel ja koondhinnang.

3.13 KMH aruande koostamisel kasutatud infoallikad.

3.14 KMH aruandele lisatakse maavara kaevandamise loa taotlus, KMH menetlust kajastavad dokumendid, avalikustamise perioodil laekunud kirjad, avalike arutelude protokollid.

Avalikustamise perioodil laekunud kirjades esitatud ettepanekutele, vastuväidetele ja küsimustele ja avalikul arutelul vastuseta jäävatele küsimustele vastatakse kirjalikult, mille koopiad lisatakse aruandele.

4. HINDAMISMETOODIKA

Keskkonnamõju hindamisel hinnatakse peamiselt maavara kaevandamisega kaasnevat keskkonnamõju võttes arvesse üldtunnustatud keskkonnamõju hindamise alaseid teadmisi ja hindamismetoodikat. KMH aruande koostamiseks on materjale piisavalt ning selleks kasutatakse objektiga seotud dokumente ja varasemalt koostatud uuringuid, kirjandust ning avalikke andmebaase ja infoallikaid. KMH raames teostatakse vajalikud linnustiku, loomastiku ja taimestiku uuringud.

Keskkonnamõju hindamisel lähtutakse Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduses toodud põhimõtetest, mille põhjal:

- Keskkonnamõju hindamise eesmärk on anda tegevusloa andjale teavet kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivsete võimalustega kaasneva keskkonnamõju kohta ning kavandatavaks tegevuseks sobivaima lahendusvariandi valikuks, millega on võimalik vältida või vähendada ebasoodsat mõju keskkonnale ning edendada säästvat arengut;
- Keskkonnamõju on kavandatava tegevuse elluviimisega eeldatavalt kaasnev vahetu või kaudne mõju keskkonnale, inimese tervisele ja heaolule, kultuuripärandile või varale;
- Keskkonnamõju on oluline, kui see võib eeldatavalt ületada mõjuala keskkonnataluvust, põhjustada keskkonnas pöördumatuid muutusi või seada ohtu inimese tervise ja heaolu, kultuuripärandi või vara.

Keskkonnamõjude prognoosimisel kasutatakse mitmeid hindamismetoodikaid: kaardianalüüsi (Eesti Looduse Infosüsteemi ja Maa-ameti kaardikihid), hinnatava objekti ja selle lähiümbruse vaatlust, eksperthinnanguid ja uuringuid ning vajadusel asjaomaste asutustega konsulteerimist. Keskkonnamõju selgitused, järeldused ja soovitused esitatakse tuginedes ekspertrühma kuuluvate spetsialistide erialasele kogemusele, välivaatluse ja uuringute tulemustele ning erinevate ametkondade ja osapoolte omavahelisele koostööle.

Tabelis 4.1 on toodud teemade kaupa, milliseid metoodikaid konkreetsete mõjude hindamisel kasutatakse. Kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivsete võimalustega ei kaasne määruse Keskkonnamõju hindamise aruande sisule esitatavad täpsustatud nõuded § 6 lõige 2 punktis 4 nimetatud valguse, soojuse, kiirguse ega lõhnaga seotud tagajärgi. Seetõttu eelnevalt nimetatud mõjutegureid KMH aruande koostamisel ei käsitleta/hinnata.

Tabel 4.1 Hinnatavad mõjukriteeriumid ja mõjude prognoosimisel kasutatavad hindamismetoodikad

Hinnatavad mõjukriteeriumid	Hindamismetoodika
Kuivendusvee mõju pinnaveekogudele	Kaardianalüüs – kuivendusvee ärajuhtimiseks kasutatava eesvoolu paiknemine, maakasutus planeeritava turbatootmisala lähiümbruses.
	Vaatlus – eesvoolu seisukorra hindamine, maakasutus planeeritava turbatootmisala lähiümbruses.
	Ekspert hinnang – eesvoolu seisund olemasolevate turbatootmisalade kuivendusvee seireandmete ja riikliku keskkonnaseire põhjal enne turbatootmisala rajamist ning kasutamist, kuivendusvee koormuse arvutamine.
Kuivendamise mõju soosetete veekihi	Ekspert hinnang – veetaseme alanemise hindamisel soosetetes kasutatakse varasemate uuringute tulemusi, sh „Soode ökoloogilise funktsionaalsuse tagamiseks vajalike puhvertsoonide määramine pikaajaliste häiringute leviku piiritlemiseks või leevendamiseks“.
Kuivendamise mõju põhjaveele ja tarbekaevudele	Ekspert hinnang – varasemalt teostatud geoloogilise uuringu andmete põhjal iseloomustatakse piirkonna geoloogilist ehitust ja hinnatakse turbalasundi all oleva veepideme olemasolu, millest lähtuvalt hinnatakse turbatootmisest tuleneva mõju esinemist või mitte esinemist piirkonna põhjaveele ja kohalike inimeste veevarustusele.
	Vaatlus ja proovide võtmine – täpsustatakse piirkonna majapidamiste veevarustust, tuuakse välja võimalikku mõjualasse jäävad salv- ja puurkaevud ning selgitatakse nende seisundit. Kõige ohultimatest salv- ja puurkaevudest võetakse põhjavee kvaliteedi ja veetasemete proovid (määratakse foonid enne kaevandustegevuse algust).
Mõju infrastruktuurile	Kaardianalüüs – väljaveotee asukoht.
	Vaatlus – olemasolevate teede seisukord.
	Ekspert hinnang – eeldatavast kaevandamise aasta toodangust ja transpordi dünaamikast lähtuvalt arvutatakse hinnanguline lisanduv liikluskoormus teedele. Lisaks analüüsitakse Rail Balticu raudtee rajamisega kaasnevaid võimalikke koosmõjusid ja piiranguid.
Müratase	Ekspert hinnang – müra normtase määratakse keskkonnaministri määruse nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise, määramise ja hindamise meetodid“ alusel, arvutuslikult hinnatakse kas

	kavandatava tegevusega kaasnev müratase võib põhjustada normtaseme ületamist lähimate õuealade juures. Olemasolevate andmete alusel hinnatakse võimalikku olulist kumulatiivset müra koosmõju teiste tegevustega, sh planeeritava Rail Baltic raudteega.
Peenosakeste kontsentratsioon	Ekspert hinnang – peenosakeste piirväärtus määratakse keskkonnaministri määruse nr 75 „Õhukvaliteedi piir- ja sihtväärtused, õhukvaliteedi muud piirnormid ning õhukvaliteedi hindamiskiirid“ alusel, mõjuhinnangu andmisel kasutatakse varasemate uuringute tulemusi.
Jäätmete teke	Ekspert hinnang – kavandatava tegevusega kaasnevate jäätmete tekke hindamisel kasutatakse arendaja esitatud informatsiooni, hindamisel lähtutakse Jäätmeseadusest.
Keskkonnaavariid	Ekspert hinnang – võimalike keskkonnaavariide tekkimist hinnatakse varasemate teadmiste põhjal, hindamisel lähtutakse majandus- ja kommunikatsiooniministri määrusest nr 172 „Kaevandamise ohutusnõuded“.
Loodusvara kasutamise otstarbekus ja tegevuse vastavus säästva arengu põhimõtetele	Ekspert hinnang – hinnatakse turba kaevandamise otstarbekust antud asukohas, kavandatava tegevuse mõju kasvuhoonegaaside voogudele ja vastavust säästva arengu põhimõtetele ning hindamisel lähtutakse keskkonnaministri määrusest nr 87 „Kaevandamisega rikutud ja mahajäetud turbaalade ning kaevandamiseks sobivate turbaalade nimekiri“ ja Säästva arengu seadusest.
Mõju maastikule	Vaatlus – kavandatava tegevuse asukoha iseloomustamine enne taotletava tegevuse alustamist.
	Ekspert hinnang – antakse hinnang maastiku muutumisele kaevandamise ajal ja pärast korrastamist.
Mõju taimedele	Ekspert hinnang ja vaatlus/uuring – taotletaval Hagudi turbatootmisalal viiakse läbi taimestiku alusuuring. Uuringu läbiviimise aeg sõltub uuritavast objektist ja selle iseärasustest. Turbatootmisala kuivendamise mõju taimestikule hinnatakse varasemate teadmiste põhjal
Mõju loomadele	Vaatlus/uuring ja ekspert hinnang – KMH ekspertrühma kaasatakse linnustiku ekspert, kes viib taotletaval Hagudi turbatootmisalal läbi linnustiku alusuuringu.
	Vaatlus/uuring ja ekspert hinnang – KMH ekspertrühma kaasatakse metsise ekspert, kes hindab Hagudi turbaala kasutuselevõtu mõju metsise elupaigale komplekselt koos Rail Balticu mõjuga.
	Vaatlus/ekspert hinnang – loomastiku iseloomustamisel (sh mõju hindamisel roheline võrgustiku koridorile) viiakse läbi kohapealne vaatlus, tehakse koostööd kohaliku jahiseltsiga ning

	kasutatakse riikliku keskkonnaseire andmeid (eluslooduse mitmekesisuse seire).
Mõju kaitstavatele loodusobjektidele	Kaardianalüüs – kasutatakse Eesti Looduse Infosüsteemi andmeid.
	Eksperthinnang – hindamisel lähtutakse kaitstavate liikide elupaikade tingimustest, Looduskaitseadusest ja Eesti Looduse Infosüsteemi kantud informatsioonist.
Mõju inimese tervisele, heaolule ja varale	Eksperthinnang – hinnang antakse tulenevalt lähimate õuealade paiknemisest ja kavandatava tegevusega kaasnevatest keskkonnamõjudest ja nende ulatustest.

Kasutatud kirjanduse loetelu esitatakse KMH aruandes, kuid peamised infoallikad keskkonnamõju hindamisel on järgmised:

- Rapla maakonnaplaneering 2030+;
- Rapla valla üldplaneering (koostamisel);
- Kehtiv Rapla valla üldplaneering;
- Hagudi turbamaardla Hagudi uuringuruumi geoloogilise uuringu aruanne. Varu seisuga 01.01.2017. Töö nr 17/1734. Uppin, M., Mikkelsaar, K., Talvik, R., Paat, K., Küüsmäe, A. OÜ Inseneribüroo STEIGER, 2017;
- Hagudi turbatootmisala maavara kaevandamise loa taotlus, 2020;
- Hagudi maardla registrikaart nr 111;
- Rail Baltic lõigu „Hagudi – Rapla ja Pärnu maakonna piir“ KMH programm ja aruanne (viimane on hetkel koostamisel);
- Soode ökoloogilise funktsionaalsuse tagamiseks vajalike puhvertsoonide määramine pikaajaliste häiringute leviku piiritlemiseks või leevendamiseks, Tartu Ülikooli Ökoloogia ja Maateaduste Instituut (2013, 2016);
- teised asjakohased teadusartiklid ja uuringud;
- EELIS (Eesti Looduse Infosüsteem – Keskkonnaregister): Keskkonnaagentuuri saadud andmed;
- Maa-ameti X-GIS rakendused;
- Eesti Vabariigi seadusandlus;
- kirjavahetus arendajaga.

Kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivsete võimaluste võrdlemisel kasutatakse kaalutud intervallskaalat ehk *Delphi*-meetodit. See tähendab, et igale mõjukriteeriumile antakse vastava peatüki lõpus hinnang (hindepall) arvestades objekti keerukust. Kuna üksikute mõjutegurite omadused (kvaliteet) ja suurused (kvantiteet) on üldjuhul erinevad, siis kasutatakse mõjukriteeriumite hindamisel 11-pallist skaalat (-5 kuni +5), kus +5 tähistab väga olulist positiivset mõju ja -5 väga olulist negatiivset mõju ([tabel 4.2](#)).

Lisaks antakse igale mõjukriteeriumile kaal, mis arvestab kriteeriumi olulisust. Kriteeriumite kaalu määramiseks kasutatakse paariviisilist võrdlust. Iga kriteerium võrreldakse kõikide teiste kriteeriumitega. Olulisemaks peetavale kriteeriumile omistatakse väärtus 1, vähem olulisele väärtus 0. Võrdsete väärtuste korral antakse mõlema kriteeriumi väärtuseks 0,5. Seejuures ei tähenda kriteeriumi väärtus 0, et kriteeriumi sisuline väärtus puudub, vaid võrrelduna teise kriteeriumiga on tema olulisus väiksem.

Tabel 4.2 Mõjude olulisuse skaala

0		mõju puudub	
-1	vähene negatiivne mõju	+1	vähene positiivne mõju
-2	nõrk negatiivne mõju	+2	nõrk positiivne mõju
-3	mõõdukas negatiivne mõju	+3	mõõdukas positiivne mõju
-4	oluline negatiivne mõju	+4	oluline positiivne mõju
-5	väga oluline negatiivne mõju	+5	väga oluline positiivne mõju

Kaalutud hinde saamiseks korrutatakse mõjukriteeriumile antud hindepall selle kriteeriumi kaaluga. Kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivsete võimaluste üldhinnang ja omavaheline võrdlus saadakse kõikide mõjukriteeriumite kaalutud hinnete summeerimisel.

5. AJAKAVA

Tabel 5.1 KMH raames kavandatavad tegevused ja nende eeldatav menetluse ajakava

NR	TEGEVUS	TÄITJA	KUUPÄEV/AJAKULU
1	KMH algatamise otsus	Otsustaja	01.06.2020
2	KMH programmi koostamine ja esitamine otsustajale	Ekspert ja arendaja	~1 kuni 2 nädala jooksul
3	KMH programmi nõuetele vastavuse kontroll ja edastamine asjaomastele asutustele *	Otsustaja	14 päeva jooksul pärast programmi saamist (KeHJS § 15 ¹ lg 2)
4	Vajadusel KMH programmi parandamine ja täiendamine vastavalt KeA ettepanekutele	Ekspert ja arendaja	~1 nädala jooksul
5	Asjaomased asutused esitavad KMH programmi kohta seisukohad	Otsustaja ja asjaomased asutused	30 päeva jooksul pärast programmi saamist (KeHJS § 15 ¹ lg 4)
6	KMH programmi kohta esitatud seisukohtade ülevaatamine ja omapoolse seisukoha kujundamine ning edastamine arendajale ja ekspertidele	Otsustaja	14 päeva jooksul pärast asjaomaste asutuste seisukohtade saamist (KeHJS § 15 ¹ lg 5)
7	Vajadusel KMH programmi parandamine ja täiendamine vastavalt seisukohtadele ning täiendatud programmi esitamine otsustajale	Ekspert ja arendaja	~1 nädala jooksul
8	KMH programmi avalikust väljapanekust ja avalikust arutelust teavitamine	Otsustaja	14 päeva jooksul pärast programmi saamist (KeHJS § 16 lg 2)
9	KMH programmi avalik väljapanek	Otsustaja	Vähemalt 14 päevase kestusega (KeHJS § 16 lg 1)
10	KMH programmi avalik arutelu	Ekspert ja arendaja koostöös otsustajaga	Toimub pärast programmi avalikku väljapanekut
11	Avalikul väljapanekul laekunud kirjadele ja avalikul arutelul vastamata jäänud küsimustele vastamine. Vajadusel KMH programmi parandamine ja täiendamine ning esitamine otsustajale	Ekspert ja arendaja	30 päeva jooksul pärast avaliku arutelu (KeHJS § 17 lg 3)
12	KMH programmi nõuetele vastavuse kontroll, tuginedes asjaomaste asutuste seisukohtadele	Otsustaja	30 päeva jooksul pärast programmi saamist (KeHJS § 18 lg 2)
13	KMH programmi nõuetele vastavaks tunnistamise otsusest teavitamine **	Otsustaja	14 päeva jooksul pärast otsuse tegemist (KeHJS § 18 lg 4)

14	ARUANNE	KMH aruande koostamine lähtudes nõuetele vastavast KMH programmist ja esitamine otsustajale	Ekspert ja arendaja	~1 kuni 2 kuu jooksul
15		KMH aruande nõuetele vastavuse kontroll ***	Otsustaja	21 päeva jooksul pärast aruande saamist (KeHJS § 20 ¹ lg 2)
16		Vajadusel KMH aruande parandamine ja täiendamine vastavalt KeA ettepanekutele	Ekspert ja arendaja	~2 nädala jooksul
17		Asjaomased asutused esitavad KMH aruande kohta seisukohad	Otsustaja ja asjaomased asutused	30 päeva jooksul pärast aruande saamist (KeHJS § 20 ¹ lg 1)
18		KMH aruande kohta esitatud seisukohtade ülevaatamine ja omapoolse sisukoha kujundamine ja edastamine arendajale ja ekspertidele	Otsustaja	14 päeva jooksul pärast asjaomaste asutuste seisukohtade saamist (KeHJS § 20 ¹ lg 1)
19		Vajadusel KMH aruande parandamine ja täiendamine vastavalt seisukohtadele ning täiendatud aruande esitamine otsustajale	Ekspert ja arendaja	~2 nädala jooksul
20		KMH aruande avalikust väljapanekust ja avalikust arutelust teavitamine	Otsustaja	14 päeva jooksul pärast aruande saamist (KeHJS § 21)
21		KMH aruande avalik väljapanek	Otsustaja	Vähemalt 30 päevase kestusega (KeHJS § 21)
22		KMH aruande avalik arutelu	Ekspert ja arendaja koostöös otsustajaga	Toimub pärast aruande avalikku väljapanekut
23		Avalikul väljapanekul laekunud kirjadele ja avalikul arutelul vastamata jäänud küsimustele vastamine, vajadusel KMH aruande parandamine ja täiendamine ning esitamine otsustajale	Ekspert ja arendaja	30 päeva jooksul pärast avaliku arutelu (KeHJS § 21)
24		KMH aruande kooskõlastamine asjaomaste asutuste poolt	Otsustaja ja asjaomased asutused	30 päeva jooksul pärast aruande saamist (KeHJS § 22 lg 3)
25		KMH aruande nõuetele vastavuse kontroll, tuginedes asjaomaste asutuste kooskõlastustele	Otsustaja	30 päeva jooksul pärast asjaomaste asutuste kooskõlastuste saamist (KeHJS § 22 lg 5)
26		KMH aruande nõuetele vastavaks tunnistamise otsusest teavitamine ****	Otsustaja	14 päeva jooksul pärast otsuse tegemist (KeHJS § 22 lg 7)

* Kui arendaja ei ole 18 kuu jooksul KMH algatamisest arvates esitanud otsustajale KMH programmi nõuetele vastavuse kontrollimiseks, jätab otsustaja KMH algatamise aluseks olnud tegevusloa taotluse läbi vaatamata ja tagastab selle arendajale (KeHJS § 18 lg 7).

** Kui otsustaja tuvastab, et KMH programm ei vasta KeHJS § 18 lg 2 kohaselt kontrollitavatele nõuetele, tuleb arendajal esitada otsustajale täiendatud programm nõuetele vastavuse kontrollimiseks (KeHJS § 18 lg 6).

*** Kui arendaja ei ole kahe aasta jooksul KMH programmi nõuetele vastavaks tunnistamise otsuse tegemisest arvates esitanud otsustajale KMH aruannet avalikuks väljapanekuks, kaotab programm kehtivuse ning keskkonnamõju hindamiseks peab koostama uue programmi (KeHJS § 18 lg 8).

**** Kui otsustaja tuvastab, et KMH aruanne ei vasta § 22 lg 5 sätestatud nõuetele, tuleb arendajal esitada otsustajale nõuetele vastavuse kontrollimiseks täiendatud aruanne (KeHJS § 22 lg 9).

6. ARENDAJA, OTSUSTAJA, JÄRELVALVAJA JA EKSPERDI ANDMED

Arendaja:

ERA Valduse Aktsiaselts
Metsanurga tn 2, Sõtke küla
Märjamaa vald
78318 Rapla maakond
Registrikood 10218875
Kontakt: Allar Peek
Tel: 507 4220
E-post: allar@eravalduse.ee

Otsustaja:

Keskkonnaamet
Keskkonnaosakonna
maapõue büroo
info@keskkonnaamet.ee

Ekspert:

OÜ Inseneribüroo STEIGER
Männiku tee 104
11216 Tallinn
Registrikood 11206437
Kontakt: Aadu Niidas
Keskkonnaekspert
Tel: 668 1013
E-post: aadu@steiger.ee

Ekspertrühma koosseis:

Aadu Niidas (loodusteaduste bakalaureusekraad loodusteaduslike ainete õpetaja (keskkonnaspetsialist) erialal, loodusteaduste magistrikraad geoökoloogia erialal) töötab keskkonnaeksperti (litsents KMH 0145, kehtib kuni 26.10.2022) ametikohal, kes on olnud KMH juhtekspert maavaravaru kaevandamise ja kaevisetöötlamise ning kaevandatud maa-ala korrastamise tegevusvaldkondades 2012. aastast alates. Juhib antud KMH menetluses ekspertrühma.

Priit Kallaste (tehnikateaduste bakalaureuse ja magistrikraad keemia- ja keskkonnakaitse tehnoloogia erialal) töötab keskkonnaspetsialisti ametikohal alates 2016. aastast. Hindab mõju infrastruktuurile ja välisõhu kvaliteedile (müratase, tahkete osakeste kontsentratsioon).

Kaie Kriiska (loodusteaduste doktorikraad maastikuökoloogia ja keskkonnakaitse erialal, bakalaureuse- ja magistrikraad keskkonnatehnoloogia erialal) töötab keskkonnaspetsialisti ametikohal ning tegeleb keskkonnamõjude hindamisega kliima ja kasvuhoonegaaside valdkonnas alates 2020. aastast. On alates 2011. aastast tegelenud kliimapolitika, süsinikuringe ja maakasutuse kasvuhoonegaaside hindamisega (Keskkonnaagentuur, Tartu Ülikool) ning omab ÜRO kasvuhoonegaaside inventuuri rahvusvahelise audiitori sertifikaati (2014). On samuti Stockholmi Keskkonnainstituudi (SEI) Tallinna Keskuse ekspert säästva arengu programmis ning tegeleb laiemalt kliimamuutuste ja keskkonnavaldkonna temaatikaga. Hindab keskkonnamõju hindamisel muuhulgas mõju kasvuhoonegaaside voogudele, mõju kultuuripärandile, taimedele, loomadele ja maastikule, mõju keskkonnaavariidele, jäätmetekkele ning inimese tervisele, heaolule ja varale.

Anna-Helena Purre (geoökoloogia erialal loodusteaduste bakalaureuse- ja magistrikraad) hindab maavarade valdkonnas keskkonnaspetsialisti ametikohal keskkonnamõjusid 2018. aastast. On samuti Tallinna Ülikooli doktorant, kes uurib oma teadustöös kuivendatud ja kaevandatud ja seejärel korrastatud turbamaadel taimkatte arengut ning süsinikdioksiidi vooge. Hindab keskkonnamõju hindamisel mõju taimedele ja maastikule, keskkonnaavariidele, jäätmetekkele ning inimese tervisele, heaolule ja varale.

Üllar Rammul (loodusteaduste erialal diplom bioloogias, loodusteaduste magistrikraad bioloogias-zooloogias), töötab keskkonnaspetsialisti ametikohal ja on hinnanud antud valdkonnas keskkonnamõju 2016. aastast alates. On samuti Tallinna Tehnikaülikooli õppejõud, kus tema peamised tööülesanded on zooloogia (selgrootud ja selgroogsed loomad) ning keskkonnakaitse ja säästva arengu kursuste läbiviimine. Aastatel 2010-2015 töötas Keskkonnaministeeriumi looduskaitse osakonnas ja oli Aafrika ja Euraasia rändveelindude kaitse kokkuleppe (AEWA) Eesti poolne kontaktisik ning tegeles kaitstavate loodusobjektide (peamiselt lindude püsielupaikade) kaitsekorralduse alase töö juhtimise, organiseerimise, sealhulgas õigusaktide ja strateegiliste dokumentide eelnõude ettevalmistamise korraldamise ning elluviimise koordineerimisega. On varasemalt osalenud ornitoloogilistel välitöödel, näiteks Nigula rabas ja Kõbaja laidudel ning Kloostrimetsa soo õpperaja väliuuringutel. Hindab keskkonnamõju hindamisel mõju loomadele ja kaitstavatele loodusobjektidele.

Marge Uppin (geoloogia erialal loodusteaduste bakalaureusekraad, loodusteaduste magistrikraad ja filosoofiadoktorikraad) töötab hüdrogeoloogi (hüdrogeoloogiliste tööde tegevusluba KHY000011) ametikohal. Hindab keskkonnamõju hindamisel ärajuhitava kuivendusvee mõju pinnaveekogudele, kuivenduse mõju soosetete veekihis ning kuivendamise mõju põhjaveele ja tarbekaevudele.

Asjaomased asutused:

Keskkonnaamet on otsustaja ehk tegevusloa andja, kes kuulub asjaomaste asutuste hulka KeHJS § 2³ lg 2 alusel. Keskkonnaamet on otsustanud asjaomaste asutustena kaasata Rahandusministeeriumi, Põllumajandusameti, Transpordiameti, Rapla Vallavalitsuse, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti. Ülejäänud menetlusosalised kaasatakse KeHJS § 16 sätestatud korras.

MAAVARA KAEVANDAMISE LOA TAOTLUSE VORM

1. Taotleja	1.1. Ettevõtja nimi ERA Valduse Aktsiaselts	
	1.2. Äriregistri kood / isikukood 10218875	1.3. Aadress Metsanurga tn 2, Sõtke küla, Märjamaa vald, Rapla maakond, 78318
2. Kaevandaja	2.1. Ettevõtja nimi ERA Valduse Aktsiaselts	
	2.2. Äriregistri kood / isikukood 10218875	2.3. Aadress Metsanurga tn 2, Sõtke küla, Märjamaa vald, Rapla maakond, 78318
3. Maardla	3.1. Maardla nimetus Hagudi	3.2. Maardla osa nimetus
	3.3. Maardla (maardla osa) registrikaardi number 0111	3.4. Maardla põhimaavara Hästilagunenud turvas Vähelagunenud turvas
4. Mäeeraldis ja selle teenindusmaa	4.1. Mäeeraldis nimetus Hagudi turbatootmisala	
	4.2. Mäeeraldis liik: uus mäeeraldis [x] olemasoleva muutmine [] olemasoleva laiendus [] lubade liitmine [] kehtivusaja pikendamine [] ümberregistreerimine [] osaline ümberregistreerimine []	
	4.3. Mäeeraldis asukoht (maakond, kohaliku omavalitsuse üksus) Rapla maakond, Rapla vald	
	4.4. Mäeeraldis pindala, 275,32 ha	
	4.5. Mäeeraldis teenindusmaa pindala, 291,73 ha	
	4.6. Mäeeraldisele ja selle teenindusmaale jäävate kinnisasjade loetelu Vahastu metskond 206 (katastritunnus 66904:001:0319) Vahastu metskond 88 (katastritunnus 66904:001:0050) Vahastu metskond 207 (katastritunnus 66903:003:0352) Vahastu metskond 269 (katastritunnusega 66901:001:0186) Turbaraba tee (katastritunnusega 66801:001:0026)	
5. Geoloogiline uuring	5.1. Geoloogilise uuringu loa omaja	
	5.2. Geoloogilise uuringu luba: loa registreerimise number loa kehtivuse aeg	
	5.3. Geoloogilise uuringu tegija OÜ Inseneribüroo STEIGER	
	5.4. Geoloogilise uuringu aruanne: Nimetus Lavassaare turbamaardla „ Hagudi turbamaardla Hagudi uuringuruumi geoloogilise uuringu aruanne “ ja „ Rapla rajooni Hagudi turbamaardla detailuuringu aruanne “ geoloogiafondi number 8791, 5237 maavaravaru arvele võtmise otsus ja kuupäev 25. aprill 2017 nr 1-1/17/410	

6. Maavara kogus	6.1. Mäeeraldise piirides arvutatud maavara kasutusala, kogus ja ühik: aktiivne tarbevaru 1 063 tuh t, vähelagunenud turvas aktiivne tarbevaru 394 tuh t, hästilagunenud turvas kaevandataav varu 1 018 tuh t, vähelagunenud turvas kaevandataav varu 362 tuh t, hästilagunenud turvas
	6.2. Maavara kogus on esitatud seisuga 01.01.2020. a
	6.3. Mäeeraldisele jäävate maavaravaru plokkide nimetused Plokk 3 aT, Plokk 4 aT, Plokk 6 aT, Plokk 7 aT, Plokk 17 aT
7. Katend, sh muld	Katendi kogus 0 tuh m ³ , sh mulla kogus, 0 tuh m ³
8. Maavara kasutamine	8.1. Maavara kavandataav kasutusvaldkond aiandus ja energeetika
	8.2. Kaevandamise keskmine aastamäär, kogus ja ühik
	8.3. Kaevandamise maksimaalne aastamäär, 9 tuh t
	8.4. Loa taotletav kehtivusaeg 30 aastat
9. Lisad	9.1. Maavara arvelevõtmise dokumendi ära kiri [x] 9.2. Üldgeoloogilise uurimistöö aruanne või geoloogilise uuringu aruanne, milles esitatud ettepaneku alusel on tehtud otsus võtta arvele maavara, mille kaevandamiseks luba taotletakse [x] 9.3. Kui kaevandamisluba taotletakse maavara otsinguks antud kehtiva üldgeoloogilise uurimistöö loa või uuringuloaga määratud uuringuruumi piires või vähem kui aasta möödumisel sellise loa kehtivuse lõppemisest ja taotleja ei ole selle loa omaja, üldgeoloogilise uurimistöö loa või uuringuloa omaja nõusolek [] 9.4. Eraõigusliku isiku omandis oleva maavara korral, kui maavara ei kuulu kaevandamisloa taotlejale, mäeeraldise ja mäeeraldise teenindusmaa asukoha kinnisasja omaniku nõusolek tema omandis oleva kinnisasja kasutamiseks¹ [] 9.5. Maapõueseaduse § 50 lõikes 6 sätestatud juhul kaevandamisjäätmekava [] ¹ – võimalik esitada kaevandamisloa taotluse menetluse käigus

Loa taotlejaAllar Peek, juhatuse liige, /allkirjastatud digitaalselt/, 12.03.2020.a
nimi amet allkiri kuupäev

KESKKONNAAMET

Allar Peek
ERA Valduse AS
allar@eravalduse.ee

01.06.2020 nr 12-2/20/135-4

**Keskkonnamõju hindamise algatamine ERA
Valduse Aktsiaseltsi Hagudi turbatootmisala
maavara kaevandamise keskkonnaloa taotluse
menetluse raames**

Austatud Allar Peek

ERA Valduse Aktsiaselts (registrikood 10218875, aadress Rapla maakond, Märjamaa vald, Sõtke küla, Metsanurga tn 2, 78318) esitas 13.03.2020 Keskkonnaametile Hagudi turbatootmisala maavara kaevandamise keskkonnaloa (edaspidi ka *kaevandamisloa*) taotluse. Taotlus on registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 16.03.2020 kirjana nr 12-2/20/135. Täiendatud taotlus on registreeritud 23.03.2020 kirjana nr 12-2/20/135-3.

Hagudi turbatootmisala kaevandamisluba taotletakse Rapla maakonnas Rapla vallas Hagudi turbamaardlas (registrikaardi nr 111) Alu-Metsküla külas katastriüksustel Vahastu metskond 88 (katastritunnus 66904:001:0050) ja Vahastu metskond 206 (katastritunnus 66904:001:0319); Hagudi külas katastriüksusel Vahastu metskond 207 (katastritunnus 66903:003:0352) ning Kuku külas katastriüksustel Vahastu metskond 269 (katastritunnus 66901:001:0186) ja Turbaraba tee (katastritunnus 66801:001:0026). Katastriüksuste omanik on Eesti Vabariik, valitseja on Keskkonnaministeerium ja volitatud asutus on Riigimetsa Majandamise Keskus.

Taotletava Hagudi turbatootmisala mäeeraldise pindala on 275,32 ha ja mäeeraldise teenindusmaa pindala on 291,73 ha. Kaevandatav maavara on taotluse kohaselt vähelagunenud turvas (aktiivne tarbevaru 1063 tuh t ja kaevandatav varu 1018 tuh t) ja hästilagunenud turvas (aktiivne tarbevaru 394 tuh t ja kaevandatav varu 362 tuh t) ning maavara kavandatav kasutusvaldkond on aiandus ja energeetika. Kaevandamise maksimaalne aastamäär on taotluse kohaselt 9 tuh t. Kaevandamisluba taotletakse 30 aastaks.

Keskkonnaamet võttis keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 01.06.2020 kirjaga nr DM-109202-7 Hagudi turbatootmisala kaevandamisloa taotluse menetlusse. Keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 47 lõike 2 alusel avalikustas Keskkonnaamet 01.06.2020 teate Hagudi turbatootmisala kaevandamisloa taotluse menetlusse võtmise kohta ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded (www.ametlikudteadaanded.ee).

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (edaspidi *KeHJS*) § 11 lõike 2 kohaselt vaatab otsustaja tegevusloa taotluse läbi ning teeb otsuse kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamise (edaspidi *KMH*) algatamise või algatamata jätmise kohta KeHJS § 6 lõikes 1 nimetatud tegevuse korral õigusaktis sätestatud tegevusloa taotluse menetlemise aja Narva mnt 7a / 15172 Tallinn / Tel 680 7438 / Faks 680 7427 / e-post: info@keskkonnaamet.ee / www.keskkonnaamet.ee / Registrikood 70008658

jooksul. KeHJS § 9 lõike 1 kohaselt on otsustaja tegevusloa andja. Maapõueseaduse § 48 järgi annab kaevandamisloa Keskkonnaamet. Seega, KMH algatamise või algatamata jätmise otsuse tegemine kuulub Keskkonnaameti pädevusse.

KeHJS § 3 lõike 1 punkti 1 kohaselt tuleb hinnata keskkonnamõju, kui taotletakse tegevusluba või selle muutmist ning tegevusloa taotlemise või muutmise põhjuseks olev kavandatav tegevus toob eeldatavalt kaasa olulise keskkonnamõju. KeHJS § 6 lõike 1 punkt 28 sätestab olulise keskkonnamõjuga tegevusena turba kaevandamise suuremal kui 150 hektari suurusel alal. KeHJS § 11 lõike 3 järgi KeHJS § 6 lõikes 1 nimetatud tegevuse korral algatatakse kavandatava tegevuse KMH selle vajadust põhjendamata, s.o KMH on kohustuslik. Lähtudes eelnevast on Hagudi turbatootmisala kaevandamisloa taotluse menetlemise raames KMH kohustuslik, kuna ERA Valduse Aktsiaselts taotleb kaevandamisloa uuele üle 150 ha suurusele turbatootmisalale.

KeHJS § 11 lõike 6 kohaselt, kui kavandatava tegevusega kaasneb eeldatavalt oluline keskkonnamõju, jätab otsustaja selle KMH algatamata, kui eelhinnangu tulemusena selgub, et kavandatava tegevuse keskkonnamõju on juba KMH või keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi *KSH*) käigus asjakohaselt hinnatud ja otsustajal on tegevusloa andmiseks piisavalt teavet. Keskkonnaametile teadaolevalt ei ole varem Hagudi turbatootmisala kaevandamisloa taotluse alusel kavandatavale tegevusele KMH-d ega KSH-d läbi viidud.

Arvestades eeltoodut ning tuginedes KeHJS § 3 lõike 1 punktile 1, § 6 lõike 1 punktile 28, § 9 lõikele 1, § 11 lõigetele 2 ja 3, maapõueseaduse §-le 48 ning Keskkonnaameti peadirektori 15.08.2016 käskkirja nr 1-1/16/306 „Osakondade põhimääruse kinnitamine“ lisa 1 „Keskkonnaameti keskkonnaosakonna põhimäärus“ punktidele 2.5.1, 2.5.2 ja 3.9.4 algatab Keskkonnaamet KMH Hagudi turbatootmisala kaevandamisloa taotluse menetluse raames. Keskkonnauuringute vajadus tuleb selgitada KMH programmi koostamise käigus. KMH menetlusi ei liideta ning teadaoleva informatsiooni alusel ei ole eeldada piiriülese keskkonnamõju ilmnemist.

KeHJS § 13 kohaselt tuleb ERA Valduse Aktsiaseltsil koostada koostöös juhteksperdi või eksperdirühmaga juhteksperdi juhtimisel KMH programm. Keskkonnaamet palub Teil leida juhteksperdi, litsentseeritud juhteksperdi nimekirja leiate Keskkonnaministeeriumi veebilehelt: <http://www.envir.ee/et/kmh-litsentsikomisjon>.

KeHJS § 18 lõike 7 kohaselt, kui ERA Valduse Aktsiaselts ei ole 18 kuu jooksul käesoleva KMH algatamise otsusest arvates esitanud Keskkonnaametile KMH programmi KeHJS § 18 kohaseks nõuetele vastavuse kontrollimiseks, jätab Keskkonnaamet Hagudi turbatootmisala kaevandamisloa taotluse läbi vaatamata ja tagastab selle ERA Valduse Aktsiaseltsile. Keskkonnaamet rõhutab, et enne KMH programmi nõuetele vastavuse kontrollimiseks esitamist tuleb läbida vastavalt KeHJS §-dele 15¹-17 KMH programmi kohta seisukoha küsimise etapp, KMH programmi avalikustamine ja selle tulemustega arvestamine.

KeHJS § 11 lõike 11 kohaselt peatub Hagudi turbatootmisala kaevandamisloa taotluse menetlus kuni KMH aruande nõuetele vastavaks tunnistamise otsusest teavitamiseni ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded või KeHJS § 18 lõikes 7 sätestatud asjaolude ilmnemiseni.

Vastavalt KeHJS §-le 8 KMH-ga seotud kulud kannab ERA Valduse Aktsiaselts.

Tuginedes haldusmenetluse seaduse § 40 lõike 3 punktile 2 ei ole käesolevat otsustust edastatud arvamuste ja vastuväidete esitamiseks, kuivõrd ERA Valduse Aktsiaselts Hagudi turbatootmisala kaevandamisloa taotluses esitatud andmetest ei kalduta kõrvale ning puudub

vajadus lisaandmete saamiseks. Samuti puudub käesoleval juhul Keskkonnaametil kaalutlusruum KMH algatamise üle otsustamiseks, kuivõrd antud juhul on KMH kohustuslik.

Keskkonnaamet teavitab KeHJS § 12 lõike 1 kohaselt käesoleva KMH algatamise otsusest 14 päeva jooksul ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded ning puudutatud isikuid ja teisi menetlusosalisi eraldi kirjaga.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Martin Nurme

juhataja

maapõuebüroo

keskkonnaosakond

Viktoria Burtin 484 1182
viktorija.burtin@keskkonnaamet.ee

MAANTEEAMET

Keskkonnaamet
info@keskkonnaamet.ee
Narva maantee 7a
15172, Tallinn

Teie 11.11.2020 nr 6-3/20/18538-2

Meie 16.11.2020 nr 15-5/20/52364-2

Hagudi turbakaevandamise ala KMH programmi eelnõu

Olete esitanud ettepanekuteks Hagudi turbakaevandamise ala rajamise ja töötamisega kaasneva KMH programmi eelnõu, OÜ IB Steiger 2020.

Maanteeamet, tutvunud esitatud dokumendiga, esitab järgmised seisukohad:

1. Maavara väljaveotee kavandatakse kohalikul kruusakattega teelt 6690027 Turbaraba tee riigiteele 20114 Kuku-Hagudi, mis on mustkattega. Kuna eeldavalt on tegu lahtise turba veoga Märjamaa pakketehasesse, siis tuleb käsitleda turbakoormate õiget kinnitamist, sest turvas on väga lenduv maavara.
Koostöös kohaliku omavalitsusega tuleb tagada kohaliku Turbaraba tee mustkatte alla viimine vähemalt 100 meetri ulatuses riigitee ja sama kohaliku tee ristmikust. Vastavalt Liiklusseaduse (RT I, 30.06.2020, 19) § 7² lõikele 1 on riigiteid materjali väljaveol keelatud kahjustada ja risustada.

Märgime, et programmis käsitletakse hästilagunenud turba kütusena kasutamist koostööjaamades. Tuleks hinnata mõjusid turba kütusena kasutamisel ja selle vastavust Euroopa Liidu ja Eesti kliimameetmete programmile. Teadaolevalt on Eesti lähinaabrid lõpetanud turba põletamise kütusena ning otsivad hästilagunenud turbale uusi kasutusvõimalusi.

Väga palju pööratakse programmi sisus tähelepanu Rail Baltic'u asukoha ja ehitamise kirjeldusele, piisaks ühest korrast, korduvat teksti tuleks vältida.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Tiit Harjak
juhtivspetsialist
taristu teenuste osakond

Rein Kallas
6119377 Rein.Kallas@mnt.ee

Keskkonnaamet
info@keskkonnaamet.ee

Teie 11.11.2020 nr 6-3/20/18538-2
Meie 30.11.2020 nr 14-13/4800-3

**Seisukoht Hagudi turbatootmisala
rajamise ja töötamisega kaasneva
keskkonnamõju hindamise
programmi eelnõule**

Keskkonnaamet esitas 11.11.2020 Rahandusministeeriumile seisukoha saamiseks Hagudi turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise (KMH) programmi eelnõu, lähtudes keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse §15¹ lõigetest 1 ja 4.

Hagudi turbatootmisala kavandatakse Rapla maakonnas Rapla vallas Hagudi aleviku vahetus läheduses (ca 500 m) paikneva Hagudi raba territooriumile. Samal kaugusel paiknevad kaitsealune Hagudi park, Matsi-Kärneri tammik ja 700 m kaugusel asub Hagudi põhikool. Tootmisala asub riigile kuuluval Alu-Metskülas paiknevad Vahastu metskonna 206 kinnistul (katastritunnus: 66904:001:0319, 100 % maatulundusmaa) ja Vahastu metskonna 88 kinnistul (katastritunnus: 66904:001:0050, 100 % maatulundusmaa).

Hagudi maardlas taotletava mäeeraldise teenindusmaa pindala on ca 292 ha ja mäeeraldise pindala ca 275 ha. Vähelagunenud turba kaevandatav kogus on 1 018 tuh t; hästilagunenud turba aktiivne kaevandatav varu on 362 tuh t. Maavara kasutusala on põllumajandus ja energeetika (aiandus- ja kütteturvas). Maksimaalseks aastaseks turba kaevandamise mahuks taotletakse 9 tuhat tonni ja taotletava kaevandamise loa kehtivusajaks 30 aastat.

Tutvunud OÜ Inseneribüroo STEIGER 2020. aastal koostatud Hagudi turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise programmi eelnõuga on Rahandusministeerium seisukohal, et KMH programmis on esitatud andmeid, millele ei saa tugineda edasises KMH aruandes.

Rapla maakonnaplaneering 2030+ (edaspidi maakonnaplaneering) kehtestati riigihalduse ministri 13.04.2018 käskkirjaga nr 1.1-4/80. Vastavalt maakonnaplaneeringule paikneb Hagudi turbatootmisala rohevõrgustiku koridoris, mistõttu Hagudi turbatootmist käsitleva KMH programmi eelnõus toodud informatsioon ala mittepaiknemisest rohevõrgustikus ei ole tõene.

Rapla maakonnaplaneeringuga „Rail Baltic raudtee trassi koridori asukoha määramine“ (kehtestatud 14.02.2018) määratud ja ka Rapla maakonnaplaneeringu 2030+ tehnovõrkude joonisel näidatud Rail Balticu 350 meetri laiune (koos projekteerimisest tuleneva

”nihutamisalaga”) trassikoridor läbib Hagudi raba loode- ja lääneküljes. Oleme seisukohal, et taotletava mäeeraldise ala ei saa kattuda prioriteetse, Rail Balticu trassile ette nähtud alaga.

Rapla maakonnaplaneeringus „Rail Baltic raudtee trassi koridori asukoha määramine” on ette nähtud rajada Hagudi–Kodila tee (20113) ristumisel Rail Balticuga viadukt ning samuti ökodukt, mille täpsed asukohad selguvad rajatiste edasisel projekteerimisel. Turbatootmisala teenindamiseks ja turba väljaveoks kavandatav tee ristub Hagudi-Kodila teega ja on Rail-Balticu trassile rajatava viadukti lähipiirkonnas, millel võib olla arvestatav mõju rajatavale infrastruktuurile.

Turbatootmisala teenindav teelõik on kavandatud osaliselt teelõigule (20114), mida kasutavad ainsa juurdepääsuteena kodudele Tallinn-Türi-Viljandi raudteetrassist (4076363) edela poole jääva Hagudi aleviku elanikud ja Hagudi kooli õpilased. Seetõttu on vaja hinnata ka liikluskooormuse suurenemisest tulenevat mõju kergliiklejatele ja näha ette leevendavad meetmed mõju vähendamiseks, nt kergliiklustee rajamine.

Rapla maakonnaplaneeringu 2030+ tehnovõrkude joonisel ja samuti Rapla valla üldplaneeringu joonisel (kehtib alates 2011) on piki Hagudi raba kirdeserva näidatud olemasolev Kohila-Rapla 35-110 kV elektriõhuliin. KMH programmi eelnõus ei ole elektriõhuliini kajastatud ega võimalikke mõjusid sellele kirjeldatud.

KMH programmis on jäetud arvestamata asjaoluga, et Hagudi Raba paikneb Rapla maakonna nõrgalt kaitstud põhjaveega alas.

Palume parandada KMH programmi eelnõus esinevad vead ja täiendada KMH programmi välja toodud asjaoludest lähtuvalt.

Eelnevast lähtuvalt on vaja kaasata ning küsida seisukohta Hagudi turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva KMH programmi eelnõule ka Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametilt, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumilt, Maanteeametilt, Rail Baltic Estonia OÜ-lt ja Elering AS-lt.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Kaia Sarnet

regionaalvaldkonna asekanstler

Piret Kivi 715 5871

Piret.Kivi@fin.ee

RAPLA VALLAVOLIKOGU

OTSUS

Rapla

21. detsember 2020 nr 60

Rapla Vallavolikogu ettepanekud Hagudi turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise programmi

ERA Valduse Aktsiaselts esitas 03.11.2020 kirjaga Keskkonnaametile keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (edaspidi KeHJS) § 15¹ kohase menetluse läbiviimiseks Hagudi turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise (edaspidi KMH) programmi eelnõu (koostaja: OÜ Inseneribüroo STEIGER, 2020).

Keskkonnaamet pöördus kirjaga 11.11.2020 nr 6-3/20/18538-2 Rapla Vallavalituse poole kui menetlusosalise poole seisukoha küsimiseks Hagudi turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva KMH programmi kohta. KeHJS § 15¹ kohaselt peab otsustaja (Keskkonnaamet) enne KMH programmi KeHJS § 16 kohast avalikustamist küsima seisukohti programmi sisu kohta kõigilt asjaomastelt asutustelt (asutused, keda kavandatava tegevuse rakendamisega eeldatavalt kaasnev mõju tõenäoliselt puudutab või kellel võib olla põhjendatud huvi eeldatavalt kaasneva keskkonnamõju vastu). Samuti palub Keskkonnaamet hinnata KMH ekspertrühma koosseisulist piisavust.

Taotletav Hagudi turbatootmisala mäeeraldis asub Hagudi maardlas. Hagudi turbatootmisala mäeeraldisel teenindusmaa pindala on 291,73 ha, sh mäeeraldisel pindala 275,32 ha. Taotletava mäeeraldisega on hõlmatud kogu ulatuses Hagudi turbamaardla aktiivse tarbevaru plokk 17 ning osaliselt aktiivse tarbevaru plokid 3, 4, 6 ja 7. Hagudi turbatootmisalal on vähelagunenud turba aktiivne tarbevaru 1 063 tuhat tonni (tuh t), millest kaevandatav kogus on 1 018 tuh t; hästilagunenud turba aktiivne tarbevaru on 394 tuh t, millest kaevandatav varu on 362 tuh t. Maksimaalseks aastaseks turba kaevandamise mahuks taotletakse 9 tuh t ja taotletava kaevandamise loa kehtivusajaks 30 aastat. Kaevandamisloa jaoks vajaliku kaevandamise mahu saamiseks muudetakse vajalikus mahus teiste ERA Valduse Aktsiaseltsi lubade kaevandamisemahte vastavalt reaalsele kaevandamise mahule. Taotletav Hagudi turbatootmisala asub Rapla maakonnas Rapla vallas Alu-Metsküla külas (Joonis 1.1) Vahastu metskond 206 (katastritunnus 66904:001:0319, 100 % maatulundusmaa), Vahastu metskond 88 (katastritunnus 66904:001:0050, 100 % maatulundusmaa), Vahastu metskond 207 (katastritunnus 66903:003:0352, 100 % maatulundusmaa), Vahastu metskond 269 (katastritunnus 66901:001:0186, 100 % maatulundusmaa) ja Turbaraba tee (katastritunnus 66801:001:0026, 100 % transpordimaa) kinnistutel. Nimetatud kinnistud kuuluvad Eesti Vabariigile, nende valitseja on Keskkonnaministeerium ja volitatud asutus Riigimetsa Majandamise Keskus.

KeHJS § 13 sätte alusel peab KMH programm sisaldama muuhulgas teavet kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivsete võimalustega eeldatavalt kaasneva olulise keskkonnamõju, eeldatavate mõjuallikate, mõjuala suuruse ning mõjutatavate keskkonnaelementide kohta. Rapla Vallavolikogu leiab, et seda ei ole piisavalt tehtud ja on

seisukohal, et Keskkonnaamet peab Hagudi turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise programmi koostajale tagastama paranduste sisseviimiseks ja täienduste tegemiseks.

Arvestades eeltoodut ja tuginedes keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 43 lõikele 3, Rapla Vallavolikogu
o t s u s t a b :

1. Lugeda ERA Valduse Aktsiaseltsi (registrikood 10218875, aadress Metsanurga tn 2, Sõtke küla, Märjamaa vald, Rapla maakond 78318) esitatud Hagudi turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise programmi eelnõu ja ekspertrühma koosseis ebapiisavaks.

2. Esitada Hagudi turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva KMH programmi eelnõu kohta järgmised ettepanekud ja täiendused:

2.1 KMH programmis tuleb välja tuua eeldatav transpordi koormus, mis langeb kasutuses olevale riigiteele Kuku-Hagudi (nr 20114) ja Turbaraba teele (nr 6690027). Teedeehitus puudutab otseselt avalikke huvisid ja eeldab planeerimist. KMH programm aitab kaasa edasiste koostöösuundade väljaselgitamisele omavalitsuse ja arendaja vahel ning vajalike strateegiliste dokumentide algatamisele tulevikus.

2.2 Kaasata KMH programmi koostamisse Terviseamet. Täiendavalt määrata KMH programmis eeldatava müra ja tolmu leviku kaugus mäeeraldise piirist ja väljaveoteedest sh välja tuua parimad leevendusmeetmed nende ära hoidmiseks, arvestades, et majapidamised on 90 meetri kaugusel väljaveo teest. Esitada müraallikast müra leviku prognoos asukohakaardil arvestades mitme müraallika koosmõju (Hagudi turbatootmisala, Rail Baltic raudteetrass ja Hagudi kruusakarjäär).

2.3 Kaasata KMH programmi koostamisse Päästeamet, et määrata ära tuleohuga seotud riskid ja nende leevendamise meetmed.

2.4 Teostada täiendavalt turbatootmisala kuivendamise mõju uuring põhjaveele ja tarbekaevudele, kaasata KMH programmi koostamisse Eesti Geoloogiateenistuse Hüdrogeoloogia- ja keskkonnageoloogia osakond.

2.5 Teostada täiendavalt linnu-, looma- ja taimestiku uuringud ning kaasata KMH programmi koostamisse Eesti Ornitoloogiaühing, Eestimaa Looduse Fond.

3. Otsuse peale võib esitada Rapla Vallavolikogule vaide haldusmenetluse seaduses sätestatud korras 30 päeva jooksul, arvates otsuse teadasaamise päevast või päevast, millal oleks pidanud otsusest teada saada või esitada kaebuse Tallinna Halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras 30 päeva jooksul, arvates otsuse teatavakstegemisest.

4. Otsus jõustub teatavakstegemisest.

(allkirjastatud digitaalselt)

Margus Jaanson
volikogu esimees

PÕLLUMAJANDUSAMET

Keskkonnaamet
info@keskkonnaamet.ee

Teie: 11.11.2020 nr 6-3/20/18538-2

Meie: 10.12.2020 nr 14.5-1/2117-1

**Seisukoha andmine Hagudi
turbatootmisala rajamise ja töötamisega
kaasneva keskkonnamõju hindamise
programmi kohta.**

Austatud Toomas Padjus

Põllumajandusameti Põhja regiooni Rapla esindus on seisukoha võtmiseks läbi vaadanud KeHJS § 15¹ alusel esitatud Hagudi turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise (edaspidi KMH) programmi (OÜ Inseneribüroo STEIGER).

Hagudi turbatootmisala asub Raplamaal Rapla vallas Alu-Metsküla külas. Kavandatav tegevus on Hagudi turbatootmisala tootmiseks ettevalmistamine ja seejärel vähe- ja hästilagunenud turba kaevandamine freesmeetodil. Hagudi turbatootmisalalt ära juhitava kuivendusvee eesvooluks on põhjaosas Sootaguse peakraav ning ala lõunaosas Kodila jõgi. Kuivendusvõrgu rekonstrueerimistöode esimeses etapis rajatakse kuivendussüsteemi väljavooludele settebasseinid.

Tulenevalt asjaolust, et KMH programmi kohaselt hinnatakse kuivendusvee mõju pinnaveekogudele, sh maaparandussüsteemide eesvooludele, on Põllumajandusamet seisukohal, Hagudi turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva KMH programm on maaparanduse seisukohast asjakohane ja piisav ning KMH ekspertrühma koosseis piisav.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Imbi Silde
Regiooni juhataja

Jüri Panga / +372 5303 1620 / juri.panga@pma.agri.ee

Kuusiku tee 6 / 79511 Rapla Raplamaa / jarva-rapla@pma.agri.ee / www.pma.agri.ee
Registrikood 70000071

KESKKONNAAMET

Allar Peek
Juhatuse liige
ERA Valduse Aktsiaselts
info@eestikillustik.ee

Teie 04.11.2020

Meie 21.01.2021 nr 6-3/20/18538-11

Seisukohad Hagudi turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise programmi kohta

Austatud Allar Peek

ERA Valduse Aktsiaselts (registrikood 10218875) esitas 03.11.2020 kirjaga¹ Keskkonnaametile keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (edaspidi *KeHJS*) alusel Hagudi turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise (edaspidi *KMH*) programmi eelnõu (koostaja: OÜ Inseneribüroo STEIGER, 2020) esmaseks nõuetele vastavuse kontrollimiseks ja seisukohtade küsimiseks.

KeHJS §15¹ lõikega 1 sätestab, et otsustaja (Keskkonnaamet) peab enne KMH programmi KeHJS § 16 kohast avalikustamist küsima seisukohti aruande sisu kohta kõigilt asjaomastelt asutustelt (asutused, keda kavandatava tegevuse rakendamisega eeldatavalt kaasnev mõju tõenäoliselt puudutab või kellel võib olla põhjendatud huvi eeldatavalt kaasneva keskkonnamõju vastu).

Keskkonnaamet kontrollis KMH programmi vastavust KeHJS §-s 13 sätestatud nõuetele ning edastas² KMH programmi seisukoha andmiseks asjaomastele asutustele – Rapla Vallavalitsusele, Rahandusministeeriumile, Põllumajandusametile ja Maanteeametile (01.01.2021 ühendati Veeteede Amet, Lennuamet ja Maanteeamet Transpordiametiks; edaspidi nimetatud *Transpordiamet*). Keskkonnaamet esitas³ KMH programmi täiendavalt seisukoha andmiseks ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ja Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile.

KeHJS §15¹ lg 1 ja lg 4 alusel palus Keskkonnaamet esitada asjaomastel asutustele 30 päeva jooksul KMH programmi saamisest seisukohad KMH programmi asjakohasuse ja piisavuse kohta ning KMH ekspertrühma koosseisulise piisavuse kohta. Rapla Vallavalitsus esitas Keskkonnaametile taotluse⁴ KMH programmi läbivaatamise aja pikendamiseks, mida aluseks võttes Keskkonnaamet pikendas KMH programmile seisukohtade esitamise tähtaega 31.12. 2020.

Seisukohad KMH programmi osas laekusid Transpordiametilt, Rahandusministeeriumilt, Põllumajandusametilt, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametilt ja Rapla Vallavalitsuselt (vastuskirjad on käesoleva kirjas lisas). Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium seisukohti ei esitanud.

Järgnevalt analüüsib Keskkonnaamet laekunud ettepanekuid ning kujundab seisukoha programmi

¹ 04.11.2020 nr 6-3/20/18538

² 11.11.2020 kiri nr 6-3/20/18538-2

³ 01.12.2020 kiri nr 6-3/20/18538-7

⁴ 06.11.2020 nr 6-3/20/18538-5

asjakohasuse ja piisavuse kohta.

Transpordiamet⁵ teatas oma kirjas, et maavara väljaveotee kavandatakse kohalikult kruusakattega teelt 6690027 Turbaraba tee riigiteele 20114 Kuku-Hagudi, mis on mustkattega. Kuna eeldavalt on tegu lahtise turba veoga Märjamaa pakketehasesse, siis tuleb käsitleda turbakoormate õiget kinnitamist, sest turvas on väga lenduv maavara. Transpordiameti hinnangul tuleb koostöös kohaliku omavalitsusega tagada kohaliku Turbaraba tee mustkatte alla viimine vähemalt 100 meetri ulatuses riigitee ja sama kohaliku tee ristmikust. Transpordiamet teeb ettepaneku hinnata mõjusid turba kütusena kasutamisel koostootmisjaamades ja selle vastavust Euroopa Liidu ja Eesti kliimameetmete programmile.

Keskkonnaamet on seisukohal, et Transpordiameti märkused KMH programmi osas on asjakohased ja nende alusel tuleb programmi täiendada, et teemad kajastuks KMH aruandes.

Rahandusministeerium⁶ märgib, et KMH programmis on esitatud andmeid, millele ei saa tugineda edasises KMH aruandes. Vastavalt maakonnaplaneeringule (kehtestatud 13.04.2018) paikneb Hagudi turbatootmisala rohevõrgustiku koridoris, mistõttu Hagudi turbatootmist käsitleva KMH programmi eelnõus toodud informatsioon ala mittepaiknemisest rohevõrgustikus ei ole tõene.

Rapla maakonnaplaneeringuga „Rail Baltic raudtee trassi koridori asukoha määramine“ määratud ja ka Rapla maakonnaplaneeringu 2030+ tehnovõrkude joonisel näidatud Rail Balticu 350 meetri laiune (koos projekteerimisest tuleneva nihutamisalaga) trassikoridor läbib Hagudi raba loode- ja lääneküljes. Rahandusministeerium on seisukohal, et taotletava määraldise ala ei saa kattuda prioriteetse, Rail Balticu trassile ette nähtud alaga.

Rapla maakonnaplaneeringus „Rail Baltic raudtee trassi koridori asukoha määramine“ on ette nähtud rajada Hagudi–Kodila tee (20113) ristumisel Rail Balticuga viadukt ning samuti ökodukt, mille täpsed asukohad selguvad rajatiste edasisel projekteerimisel. Turbatootmisala teenindamiseks ja turba väljaveoks kavandatav tee ristub Hagudi-Kodila teega ja on Rail-Balticu trassile rajatava viadukti lähipiirkonnas, millel võib Rahandusministeeriumi hinnangul olla arvestatav mõju rajatavale infrastruktuurile.

Turbatootmisala teenindav teelõik on kavandatud osaliselt teelõigule (20114), mida kasutavad ainsa juurdepääsuteena kodudele Tallinn-Türi-Viljandi raudteetrassist (4076363) edela poole jääva Hagudi aleviku elanikud ja Hagudi kooli õpilased. Rahandusministeeriumi hinnangul on seetõttu on vaja hinnata ka liikluskoormuse suurenemisest tulenevat mõju kergliiklejatele ja näha ette leevendavad meetmed mõju vähendamiseks, nt kergliiklustee rajamine.

Rahandusministeeriumi hinnangul ei ole KMH programmis arvestatud Kohila-Rapla 35-110 kV elektriõhuliiniga (Rapla maakonnaplaneeringu 2030+ tehnovõrkude joonisel, Rapla valla üldplaneeringu joonisel ja asjaoluga, et Hagudi raba paikneb Rapla maakonna nõrgalt kaitstud põhjaveega alas. Lisaks on vajalikuks peetud kaasata ja seisukohta küsida KMH programmile Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametilt, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumilt, Transpordiametilt, Rail Baltic Estonia OÜ-lt ja Elering AS-lt.

Keskkonnaamet on seisukohal, et Rahandusministeeriumi märkused KMH programmi osas on asjakohased ja nende alusel tuleb programmi täiendada. KMH programmi osas on juba seisukohti küsitud Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametilt, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumilt ja Transpordiametilt. Rail Baltic Estonia OÜ ja Elering AS ei ole asjaomased asutused KeHJS § 2³ tähenduses. Nimetatud osapooled kaasatakse KMH protsessi KMH programmi ja aruande avalikustamise käigus.

Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet⁷ teatas oma kirjas, et KMH programm on koostatud piisavas mahus ning on asjakohane. Ekspertrühma koosseisu võib lugeda adekvaatseks.

⁵ 17.11.2020 nr 6-3/20/18538-3

⁶ 30.11.2020 nr 6-3/20/18538-6

⁷ 07.12.2020 nr 6-3/20/18538-8

Põllumajandusamet⁸ teatas, et kuna KMH programmi kohaselt hinnatakse kuivendusvee mõju pinnaveekogudele, sh maaparandussüsteemide eesvooludele, on Põllumajandusamet seisukohal, Hagudi turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva KMH programm on maaparanduse seisukohast asjakohane ja piisav ning KMH ekspertrühma koosseis piisav.

Rapla Vallavalitsuse⁹ (Rapla Vallavolikogu 21. detsembri 2020 otsus nr 60) hinnangul peab KMH programm KeHJS § 13 sätte alusel sisaldama muuhulgas teavet kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivsete võimalustega eeldatavalt kaasneva olulise keskkonnamõju, eeldatavate mõjuallikate, mõjuala suuruse ning mõjutatavate keskkonnaelementide kohta. Rapla Vallavolikogu leidis, et seda ei ole piisavalt tehtud ja on seisukohal, et Keskkonnaamet peab Hagudi turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise programmi koostajale tagastama paranduste sisseviimiseks ja täienduste tegemiseks. Volikogu esitas programmi eelnõu täiendamiseks järgmised ettepanekud ja täiendused:

- KMH programmis tuleb välja tuua eeldatav transpordi koormus, mis langeb kasutuses olevale riigiteele Kuku-Hagudi (nr 20114) ja Turbaraba teele (nr 6690027). Teedehitis puudutab otseselt avalikke huvisid ja eeldab planeerimist. KMH programm aitab kaasa edasiste koostöösuundade väljaselgitamisele omavalitsuse ja arendaja vahel ning vajalike strateegiliste dokumentide algtatamisele tulevikus.
- Kaasata KMH programmi koostamisse Terviseamet. Täiendavalt määrata KMH programmis eeldatava müra ja tolmu leviku kaugus määraldise piirist ja väljaveoteedest sh välja tuua parimad leevendusmeetmed nende ära hoidmiseks, arvestades, et majapidamised on 90 meetri kaugusel väljaveo teest. Esitada müraallikast müra leviku prognoos asukohakaardil arvestades mitme müraallika koosmõju (Hagudi turbatootmisala, Rail Baltic raudteetrass ja Hagudi kruusakarjäär).
- Kaasata KMH programmi koostamisse Päästeamet, et määrata ära tuleohuga seotud riskid ja nende leevendamise meetmed.
- Teostada täiendavalt turbatootmisala kuivendamise mõju uuring põhjaveele ja tarbekaevudele, kaasata KMH programmi koostamisse Eesti Geoloogiateenistuse Hüdrogeoloogia- ja keskkonnageoloogia osakond.
- Teostada täiendavalt linnu-, looma- ja taimestiku uuringud ning kaasata KMH programmi koostamisse Eesti Ornitoloogiaühing, Eestimaa Looduse Fond.

Keskkonnaamet on seisukohal, et Rapla Vallavalitsuse (Rapla Volikogu) märkused KMH programmi osas on asjakohased ja nendega tuleb arvestada. KMH programmis tuleb analüüsida turba väljateede tekitatavat transpordikoormust; selgitada välja piirkonna veevarustus ja seosed turba tootmise mõjudega; määratleda tuleohuga seotud riskid ja leevendamise võimalused. Arvestades Hagudi raba olulisust piirkonna puhkealana (sh roheline võrgustiku ala), on põhjendatud loomastiku, linnustiku ja taimestiku alusuuringud. Keskkonnaamet kaasab Terviseameti ja Päästeameti KMH programmi avalikustamise etapis. KMH-s on vajalik hinnata kõiki olulisi mõjusid, sh kumulatiivsed mõjusid teiste tegevustega (sh Rail Balticu trass, Hagudi kruusakarjäär). Eesti Geoloogiateenistuse Hüdrogeoloogia- ja keskkonnageoloogia osakonna kaasamine ei ole eeldatavalt põhjendatud, sest tegemist on riigiasutusega, kelle peamiseks ülesandeks on esindada riiki üldgeoloogiliste uurimistööde ja geoloogilise uuringute tegemisel, teabe säilitamisel ja kättesaadavuse tagamisel. Eesti Ornitoloogiaühing ja Eestimaa Looduse Fond kuuluvad koostöövõrgustikku Eesti Keskkonnanühenduste Koda (EKO), keda kaasatakse KMH programmi ja aruande avalikustamise etapis.

Keskkonnaamet on läbi vaadanud Hagudi turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva KMH programmi ning esitab järgmised seisukohad:

1. Ptk-s 1 on öeldud, et vastavalt väljaveotee suunast on valitud teenindusplatsi asukoht määraldise teenindusmaa kagunurgas Vahastu metskond 269 kinnistul. Nimetatud kinnistu asub määraldise kirdenurgas või sellest põhjas.
2. Ptk-s 1 on öeldud: „*Kaevandamisloa jaoks vajaliku kaevandamise mahu saamiseks muudetakse vajalikus mahus teiste ERA Valduse Aktsiaseltsi lubade kaevandamisemahte vastavalt reaalsele kaevandamise mahule*“. Palume selgitada, milliseid ERA Valduse Aktsiaseltsi lubasid see puudutab. Palume ka KMH-s selgitada, kas Hagudi turbatootmisala avamine on arvestades taotletavaid maksimaalseid aastaseid turba kaevandamise mahte vajalik ja vastab säästva arengu põhimõtetele.

⁸ 10.12.2020 nr 6-3/20/18538-9

⁹ 23.12.2020 nr 6-3/20/18538-10

3. Ptk-s 1 märgitakse, et aiandussektorile mittesobivat osa kasutatakse energiatööstuses kütteturbana, mida põletatakse valdavalt koos puiduga soojus- ja elektrienergia koostootmisjaamades. Palume KMH-s põhjendada ja analüüsida arendaja tegevusplaani. Kui palju seda Eestis reaalselt praktiseeritakse? Millistes koostootmisjaamades kasutatakse hästilagunenud turvast, milline on nende hästilagunenud turba vajadus, kust tuleb nende praegune kütturebas ja kas neil on toormest puudus? Milline on turba kütteks kasutamise perspektiiv nii Eesti kui ka Euroopa mastaabis?
4. Ptk-s 1 märgitakse, et Hagudi turbatootmisala mäeeraldise ja teenindusala piires ega vahetus läheduses ei paikne looduskaitse- ega Natura 2000 võrgustiku alasid. Keskkonnaregistri kaardikihtide andmetel ei esine taotletaval mäeeraldisel ega selle teenindusmaal I, II ega III kaitsekategooria taimi, loomi, seeni-samblikke, kaitsealuseid üksikobjekte ega püsielupaikasad. Esitatud info vajab uuendamist. 2020 aasta metsise seire käigus tehti Hagudi raba looduslikult säilinud osas kindlaks metsise mänguala ja elupaik. Info kanti Keskkonnaregistrisse detsembris 2020. Hagudi rabas nähti mänguperioodil ühte metsisekukke kahel korral. Ala on metsisele praegu sobiv nii mängualana kui pesitsusalana. Seire käigus leiti uus metsise mänguala ka umbes 20 km kaugusel asuvas Rabivere rabas. Võimalik on, et need mängualad on sama metsiseasurkonna kasutuses. KMH peab käsitlema kaevandamise mõju metsise elupaigale Hagudi soomassiivis. Kuna massiivi mõjutab läänest kavandatav Rail Balticu trass, mis ühtlasi mõjutab ka Rabivere maastikukaitsealal asuvat Koigi raba serva, kus samuti on metsise elupaik ja mänguala, tuleb Hagudi turbaala kasutuselevõtu mõju metsise elupaigale hinnata komplekselt koos Rail Balticu mõjuga. KMH ekspertrühma tuleb kaasata täiendavalt metsise ekspert. Metsise elupaiga kahjustamise vähendamiseks võiks kaaluda ühe alternatiivina kaevandamist vaid varem ettevalmistatud turbaala piires, kusjuures tuleb ka sel juhul kavandada leevendusmeetmed kuivenduse mõju minimeerimiseks. Turba kaevandamisest tingitud kuivenduse mõjud ulatuvad eeldatavalt metsise elupaika ning see tähendab metsise elupaiga kvaliteedi langust.
5. Ptk-s 3.7 on öeldud: „Kuna veevarustuses kasutatav põhjavesi on tootmisala piirkonnas soosetete veest küllalt hästi isoleeritud, ei ole põhjust eeldada, et Hagudi turbatootmisalal turbalasundi kuivendamine ja turba kaevandamine mõjutaks piirkonna põhjaveerežiimi ja kvaliteeti“. Esitatud hinnang on ennatlik. KMH käigus tuleb selgitada ja põhjendada, miks taotletav turbatootmisala ei mõjuta piirkonna põhjavett ning kohalike inimeste joogivee kvaliteeti ja veetaset. KMH-s tuleb täpsustada piirkonna majapidamiste veevarustust. Välja tuleb tuua võimalikku mõjualasse jäävad salv- ja puurkaevud, selgitada nende seisund. Kõige ohuallimatest salv- ja puurkaevudest võtta põhjavee kvaliteedi ja veetasemete proovid (fooniks), et tulevikus võimalike kaebuste korral oleks võimalik tuvastada kas turbatootmisala on põhjavett mõjutanud või on probleeme esinenud juba varem.
6. Ptk-s 3.8 märgitakse, et Hagudi turbatootmisala mäeeraldise ja teenindusala piires ega vahetus läheduses ei paikne looduskaitse- ega Natura 2000 võrgustiku alasid. Palume selgitada ja täpsustada turbatootmisala mõju lähipiirkonnas paiknevatele Natura 2000 võrgustiku aladele.
7. Ptk-s 3.8 on öeldud, et KMH-s käsitletakse maakasutuse ja turba kaevandamisega kaasnevaid kasvuhoonegaaside vooge. Turbamaadel on oluline roll kliima kujundamisel, sidudes või emiteerides kasvuhoonegaase. Palume hinnata kuivõrd Hagudi maardla praegusel taastaimestunud kujul kasvuhoonegaase emiteerib või ei emiteeri.
8. Ptk-s 3.8 märgitakse, et taotletava Hagudi turbatootmisala väljaveoteena on planeeritud kasutada kruusakattega Turbaraba teed (6690027), mis suundub põhja poole püsikattega Kuku-Hagudi kõrvalmaanteele (20114). Palume KMH-s hinnata, kas olemasolevat veeteed on võimalik ümber paigutada nii, et see kulgeks elamutest võimalikult kaugel.
9. Ptk-s 3.9 ja 3.10 – Palume korrigeerida alapeatüki sisu ja sõnastust vastavalt KeHJS § 3³ lõigetele 1 ja 2.
10. Ptk-s 4 on öeldud, et lisauuringuid KMH raames praegusel hetkel ette ei nähta. Arvestades Hagudi raba olulisust piirkonna puhkealana (sh rohelise võrgustiku ala) ja alal teadaolevat II kaitsekategooria liigi elupaika, on vajalik läbi viia linnustiku ja taimestiku uuringud. Loomastiku osas (sh mõju rohelise võrgustiku koridorile) on vajalik teha koostööd kohaliku jahiseltsiga, vormistades sisend eksperthinnangu.
11. Ptk 3.8 – Taotletav turbatootmisala on kuivendatud, kuid mitte turbatootmisalana kasutuses olnud. Suuremal osal alast kasvab mets ja asula läheduse tõttu kasutatakse seda aktiivselt looduses viibimiseks, jalutamiseks jne. Palume hinnata, kas turbatootmisala on võimalik alternatiivselt korrastada (taastada) metsaks või sooks.
12. Ptk-s 6 on nimetatud asjaomaste asutuste nimekirja tuleb korrigeerida. Keskkonnaamet on otsustanud asjaomaste asutustena kaasata Rahandusministeeriumi, Põllumajandusameti, Transpordiameti, Rapla Vallavalitsuse, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja

Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti. Ülejäänud menetlusosalised kaasatakse KeHJS § 16 sätestatud korras.

Keskkonnaamet palub vastavalt KeHJS § 15¹ lg 6 sätestatule teha KMH programmis parandused ja täiendused, selgitada seisukohtade arvestamist või põhjendada arvestamata jätmist ning esitada täiendatud KMH programm otsustajale edasiseks menetlemiseks.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Helen Manguse
juhataja
keskkonnakorralduse büroo

Lisa: Transpordiameti, Rahandusministeeriumi, Põllumajandusameti, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti ja Rapla Vallavalitsuse seisukohad Hagudi turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva KMH programmi kohta

Toomas Kalda 447 7383
toomas.kalda@keskkonnaamet.ee

Viktoria Burtin 484 1182 (maapõu)
viktorija.burtin@keskkonnaamet.ee

Ilona Lepik 472 4228 (elusloodus)
ilona.lepik@keskkonnaamet.ee

Olavi Randver 384 8685 (looduskasutus)
olavi.randver@keskkonnaamet.ee

Marii Leinberg 56993062 (vesi)
marii.leinberg@keskkonnaamet.ee

Helen Manguse
juhataja
keskkonnakorralduse büroo
info@keskkonnaamet.ee

Teie: 21.01.2021 nr 6-3/20/18538-11

Meie: 15.02.2021

Vastused Hagudi turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise programmi märkustele ja seisukohtadele

Täname tagasiside ja ettepanekute eest, mille esitasite Hagudi turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva KMH programmi eelnõu kohta 21.01.2021 kirjas nr 6-3/20/18538-11. Vastame Teie märkustele alljärgnevalt:

- *Transpordiamet¹ (17.11.2020 kiri nr 6-3/20/18538-35) teatas oma kirjas, et maavara väljaveotee kavandatakse kohalikul kruusakattega teelt 6690027 Turbaraba tee riigiteele 20114 Kuku-Hagudi, mis on mustkattega. Kuna eeldavalt on tegu lahtise turba veoga Märjamaa pakketehasesse, siis tuleb käsitleda turbakoormate õiget kinnitamist, sest turvas on väga lenduv maavara. Transpordiameti hinnangul tuleb koostöös kohaliku omavalitsusega tagada kohaliku Turbaraba tee mustkatte alla viimine vähemalt 100 meetri ulatuses riigitee ja sama kohaliku tee ristmikust. Transpordiamet teeb ettepaneku hinnata mõjusid turba kütusena kasutamisel koostootmisjaamades ja selle vastavust Euroopa Liidu ja Eesti kliimameetmete programmile.*

Keskkonnaamet on seisukohal, et Transpordiameti märkused KMH programmi osas on asjakohased ja nende alusel tuleb programmi täiendada, et teemad kajastuks KMH aruandes.

KMH programmis ning järgnevas aruandes käsitletakse turba kaevandamise ja transpordiga kaasnevat peente turbaosakeste lendumist ning mõju infrastruktuurile. KMH programmi on täiendatud järgnevalt: "KMH aruandes pakutakse välja infrastruktuurile, sh kergliiklejatele turba väljaveoga kaasnevate võimalike negatiivsete mõjude vältimise või minimeerimise meetmeid, võttes arvesse asjakohaste asutuste ettepanekuid".

Arendaja täpsustas programmi täiendamise käigus, et ERA Valduse AS ei tooda hetkel ega plaani ka tulevikus turustada kütteturvast. KMH programmi viiakse sisse vastav parandus, millest tulenevalt puudub käesoleva KMH aruande raames vajadus analüüsida kütteturba kasutamise mõju kliimapoliitika eesmärkidele.

¹ 01.01.2021 ühendati Veeteede Amet, Lennuamet ja Maanteeamet Transpordiametiks. Käesolevalt on edastatud endise Maanteeameti seisukoht.

- *Rahandusministeerium (30.11.2020 kiri nr 6-3/20/18538-6) märgib, et KMH programmis on esitatud andmeid, millele ei saa tugineda edasises KMH aruandes. Vastavalt maakonnaplaneeringule (kehtestatud 13.04.2018) paikneb Hagudi turbatootmisala rohevõrgustiku koridoris, mistõttu Hagudi turbatootmist käsitleva KMH programmi eelnõus toodud informatsioon ala mittepaiknemisest rohevõrgustikus ei ole tõene.*

KMH programmis on selgitatud, et rohevõrgustiku paiknemine on Rapla valla üldplaneeringu ning uuema Rapla maakonnaplaneeringu kaartidel erinev. Rapla valla ametnikud soovitasid kasutada kuni uue Rapla valla üldplaneeringu või täpsustatud rohevõrgustiku piiride kinnitamiseni kehtiva maakonnaplaneeringu rohevõrgustiku piire. Kehtiva Rapla maakonnaplaneeringu 2030+ [Rohevõrgustiku joonise](#) kohaselt ei kattu taotletav määraldis rohevõrgustiku koridori ega tugialadega. Rohevõrgustiku koridor K9 jääb määraldisest lõuna ja lääne suunda enam kui 300 m kaugusele.

- *Rahandusministeerium (30.11.2020 kiri nr 6-3/20/18538-6) märgib, et Rapla maakonnaplaneeringuga „Rail Baltic raudtee trassi koridori asukoha määramine“ määratud ja ka Rapla maakonnaplaneeringu 2030+ tehnovõrkude joonisel näidatud Rail Balticu 350 meetri laiune (koos projekteerimisest tuleneva nihutamisalaga) trassikoridor läbib Hagudi raba loode- ja lääneküljes. Rahandusministeerium on seisukohal, et taotletava määraldiselise ala ei saa kattuda prioriteetse, Rail Balticu trassile ette nähtud alaga.*

Rail Balticu (RB) raudtee rajamisest tulenevad võimalikud kitsendused on läbi arutatud Skepast&Puhkim OÜ esindajatega, kes teevad Rail Balticu projektis lõigul Tallinnast kuni Tootsini Pärnumaal keskkonnamõtjude hindamist, autoteede ja -sildade projekteerimist ning pakuvad kohalikku tuge peatöövõtjale IDOM Hispaaniast, et jõuda vastavate ehituslubade väljastamiseni. Skepast&Puhkim OÜ edastas Hagudi turbatootmisalale projekteeritud RB trassilõigu detailsemad ruumiandmed, mis on esitatud ka KMH programmis. Vastavalt esitatud andmetele ja lähtuvalt Ehitusseadustiku §73-st esinevad võimalikud tegevuspiirangud vaid raudtee kaitsevööndis, kus on keelatud ohustada liiklust ja takistada nähtavust. Raudteekaitsevöönd hõlmab raudteealuse maa ning ulatub mitmeteelistel raudteedel nagu RB äärmise rööpme teljest 30 meetri kaugusele. RB raudteekaitsevöönd (sh rööpad, muldkeha, elektrimastid jm tehnoarajatised, teenindusala, kraavid) on Hagudi rabaga kattuv osas projekteeritud umbes 66 m laiusena ehk ei hõlma kogu 350 m laiust trassikoridori; väljaspool raudteekaitsevööndit on kaevandamisele piiranguid ei ole. Kuigi raudteekaitsevöönd tekib õiguslaselt alles raudtee ehitamise järgselt kasutusloa andmisel, arvestatakse Rail Balticu raudteetrassi ruumivajaduse ja kitsendustega juba Hagudi turbatootmisala rajamise planeerimise etapis ning edasisel maavara kaevandamisel.

- *Rahandusministeerium (30.11.2020 kiri nr 6-3/20/18538-6) märgib, et Rapla maakonnaplaneeringus „Rail Baltic raudtee trassi koridori asukoha määramine“ on ette nähtud rajada Hagudi–Kodila tee (20113) ristumisel Rail Balticuga viadukt ning samuti ökodukt, mille täpsed asukohad selguvad rajatiste edasisel projekteerimisel. Turbatootmisala teenindamiseks ja turba väljaveoks kavandatav tee ristub Hagudi-*

Kodila teega ja on Rail-Balticu trassile rajatava viadukti lähipiirkonnas, millel võib Rahandusministeeriumi hinnangul olla arvestatav mõju rajatavale infrastruktuurile.

KMH aruandes analüüsitakse maavara väljaveo mõju infrastruktuurile, eelkõige lisanduva liiklusintensiivsuse, müra ja tolmu osas. Hagudi turbatootmisala rajamine ja maavara väljavedu ei takista projekteeritud Hagudi–Kodila RB maanteeviadukti rajamist.

- *Rahandusministeerium (30.11.2020 kiri nr 6-3/20/18538-6) märgib, et turbatootmisala teenindav teelõik on kavandatud osaliselt teelõigule (20114), mida kasutavad ainsa juurdepääsuteena kodudele Tallinn–Türi–Viljandi raudteetrassist (4076363) edela poole jääva Hagudi aleviku elanikud ja Hagudi kooli õpilased. Rahandusministeeriumi hinnangul on seetõttu vaja hinnata ka liikluskoormuse suurenemisest tulenevat mõju kergliiklejatele ja näha ette leevendavad meetmed mõju vähendamiseks, nt kergliiklustee rajamine.*

KMH programmi on täiendatud järgnevalt: “KMH aruandes pakutakse välja infrastruktuurile, sh kergliiklejatele turba väljaveoga kaasnevate võimalike negatiivsete mõjude vältimise või minimeerimise meetmeid, võttes arvesse asjakohaste asutuste ettepanekuid”.

- *Rahandusministeeriumi hinnangul ei ole KMH programmis arvestatud Kohila–Rapla 35-110 kV elektriõhuliiniga (Rapla maakonnaplaneeringu 2030+ tehnovõrkude joonisel, Rapla valla üldplaneeringu joonisel) ja asjaoluga, et Hagudi raba paikneb Rapla maakonna nõrgalt kaitstud põhjaveega alas. Lisaks on vajalikuks peetud kaasata ja seisukohta küsida KMH programmile Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametilt, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumilt, Transpordiametilt, Rail Baltic Estonia OÜ-lt ja Elering AS-lt.*

Keskkonnaamet on seisukohal, et Rahandusministeeriumi märkused KMH programmi osas on asjakohased ja nende alusel tuleb programmi täiendada. KMH programmi osas on juba seisukohti küsitud Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametilt, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumilt ja Transpordiametilt. Rail Baltic Estonia OÜ ja Elering AS ei ole asjaomased asutused KeHJS § 23 tähenduses. Nimetatud osapooled kaasatakse KMH protsessi KMH programmi ja aruande avalikustamise käigus.

KMH programmis on joonisel 3.1 näidatud tehnokitsendused, sh elektriõhuliinid. Kohila–Rapla 110 kV kõrgepingeõhuliin asub mäeeraldisest põhja ja ida suunas minimaalselt 90 m kaugusel. Vastava kõrgepingeõhuliini kaitsevöönd ulatub mõlemale poole liini telge 25 meetrit, seega ei kattu taotletav mäeeraldis õhuliini kaitsevööndiga, kuid osa tootmisala väljaveoteest (Turbaraba tee) asub õhuliini kaitsevööndis. Turbatootmise ja maavara väljaveoga seonduvate võimalike ohtude ja kitsenduste täpsustamiseks konsulteeritakse Kohila–Rapla õhuliini haldava Elering AS-ga. Vastav info on lisatud KMH programmi.

Maa-ameti Põhjavee kaitstuse teemakaardi kohaselt asub taotletav mäeeraldis ja selle teenindusmaa nõrgalt ja keskmiselt kaitstud põhjaveega alal. KMH aruandes analüüsitakse turbatootmisest lähtuvat võimalikku reostusohu põhjaveele. Vastav info on lisatud KMH programmi.

- *Rapla Vallavalitsuse (23.12.2020 kiri nr 6-3/20/18538-10; Rapla Vallavolikogu 21. detsembri 2020 otsus nr 60) esitas KMH programmi eelnõu täiendamiseks järgmised ettepanekud ja täiendused:*
 - *KMH programmis tuleb välja tuua eeldatav transpordi koormus, mis langeb kasutuses olevale riigiteele Kuku-Hagudi (nr 20114) ja Turbaraba teele (nr 6690027). Teedeehitus puudutab otseselt avalikke huvisid ja eeldab planeerimist. KMH programm aitab kaasa edasiste koostöösuundade väljaselgitamisele omavalitsuse ja arendaja vahel ning vajalike strateegiliste dokumentide algatamisele tulevikus.*

[KeHJS](#) § 13 lg 2 alusel esitatakse KMH programmis kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivsete võimaluste lühikirjeldus ning KeHJS § 13 lg 5 alusel esitatakse KMH programmis teave kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivsete võimalustega eeldatavalt kaasneva olulise keskkonnamõju, eeldatavate mõjuallikate, mõjula suuruse ning mõjutatavate keskkonnaelementide kohta. Hagudi turbatootmisala KMH programmi peatükis 3. Keskkonnamõju hindamise sisu punkt 3.8 all on vastavalt esitatud teave eeldatavate mõjuallikate ja mõjutatavate keskkonnaelementide kohta ning kavandatava tegevuse mõju lühikirjeldus infrastruktuurile ja liikluskoormusele.

Määruse [Keskkonnamõju hindamise aruande sisule esitatavad täpsustatud nõuded](#) § 4 kohaselt esitatakse KMH aruandes kavandatava tegevuse ja selle reaalsete alternatiivsete võimalustega seotud asjakohase keskkonnakasutuse kirjeldus ning hinnang. Seega esitatakse kavandatava tegevuse kvantitatiivne mõjuhinnang, sh prognoositud transpordikoormuse suurenemine täpsemalt KMH aruandes.

- *Täiendavalt määrata KMH programmis eeldatava müra ja tolmu leviku kaugus mäeeraldise piirist ja väljaveoteedest sh välja tuua parimad leevendusmeetmed nende ära hoidmiseks, arvestades, et majapidamised on 90 meetri kaugusel väljaveo teest. Esitada müraallikast müra leviku prognoos asukohakaardil arvestades mitme müraallika koosmõju (Hagudi turbatootmisala, Rail Baltic raudteetrass ja Hagudi kruusakarjäär).*

KMH programmi peatükis 3. Keskkonnamõju hindamise sisu punkt 3.8 all on lühidalt kirjeldatud nii eeldatava müra kui tolmu leviku kaugus mäeeraldise piirist ja väljaveoteest. Täpsem müra ja peenosakeste leviku prognoos koos võimalike leevendusmeetmetega esitatakse KMH aruandes. Vt ka eelnev vastus.

Mitme müraallika koosmõju esineb vaid siis, kui müraallikad asuvad üksteisele piisavalt lähedal. Hagudi II ja Hagudi III kruusakarjäärid asuvad taotletavast Hagudi turbatootmisalast rohkem kui 1 km kaugusel ning teadaolevalt võib avamaastiku korral turbatootmisalal töötavast masinast ülenormatiivne müratase levida ~0,5 km kaugusele (puistu olemasolul nagu nt Hagudi turbatootmisala ümber on müra levik vähesem). Seetõttu ei ole olemasolevate andmete alusel põhjust eelda Hagudi turbatootmisala ja Hagudi kruusakarjääride töötamisest tuleneva aditiivse müra koosmõju esinemist. Olulisi mõjusid, sh olulisi kumulatiivseid mõjusid teiste tegevustega hinnatakse täpsemalt KMH aruandes.

- *Kaasata KMH programmi koostamisse Päästeamet, et määrata ära tuleohuga seotud riskid ja nende leevendamise meetmed.*

Asjaomaste asutuste kaasamise kohustus on tulenevalt KeHJS-st otsustaja ehk Keskkonnaameti vastutus. Tuleohuga seotud riske ja leevendamise meetmeid kirjeldatakse täpsemalt KMH aruandes.

- Teostada täiendavalt turbatootmisala kuivendamise mõju uuring põhjaveele ja tarbekaevudele, kaasata KMH programmi koostamisse Eesti Geoloogiateenistuse Hüdrokeoloogia- ja keskkonnageoloogia osakond.
- Teostada täiendavalt linnu-, looma- ja taimestiku uuringud ning kaasata KMH programmi koostamisse Eesti Ornitoloogiaühing, Eestimaa Looduse Fond.

Keskkonnaamet on seisukohal, et Rapla Vallavalitsuse (Rapla Volikogu) märkused KMH programmi osas on asjakohased ja nendega tuleb arvestada. KMH programmis tuleb analüüsida turba väljateede tekitatavat transpordikoormust; selgitada välja piirkonna veevarustus ja seosed turba tootmise mõjudega; määratleda tuleohuga seotud riskid ja leevendamise võimalused. Arvestades Hagudi raba olulisust piirkonna puhkealana (sh roheline võrgustiku ala), on põhjendatud loomastiku, linnustiku ja taimestiku alusuuringud.

KMH aruandes analüüsitakse turba väljaveoteede tekitatavat transpordikoormust; selgitatakse välja piirkonna veevarustus ja seosed turba tootmise mõjudega ning määratletakse tuleohuga seotud riskid ja leevendamise võimalused. Samuti viiakse läbi Hagudi raba linnustiku ja taimestiku alusuuringud. Loomastiku iseloomustamisel viiakse läbi kohapealne vaatlus, tehakse koostööd kohaliku jahiseltsiga ning kasutatakse riikliku keskkonnaseire andmeid. Vastavat infot on täiendatud KMH programmi peatükis 3.8 ja tabelis 4.1.

Keskkonnaamet kaasab Terviseameti ja Päästeameti KMH programmi avalikustamise etapis. KMH s on vajalik hinnata kõiki olulisi mõjusid, sh kumulatiivsed mõjusid teiste tegevustega (sh Rail Balticu trass, Hagudi kruusakarjäär) kruusakarjäär). Eesti Geoloogiateenistuse Hüdrokeoloogia- ja keskkonnageoloogia osakonna kaasamine ei ole eeldatavalt põhjendatud, sest tegemist on riigiasutusega, kelle peamiseks ülesandeks on esindada riiki üldgeoloogiliste uurimistöode ja geoloogilise uuringute tegemisel, teabe säilitamisel ja kättesaadavuse tagamisel. Eesti Ornitoloogiaühing ja Eestimaa Looduse Fond kuuluvad koostöövõrgustikku Eesti Keskkonnanühenduste Koda (EKO) keda kaasatakse KMH programmi ja aruande avalikustamise etapis.

- Keskkonnaamet on läbi vaadanud Hagudi turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva KMH programmi ning esitab järgmised seisukohad:
Ptk-s 1 on öeldud, et vastavalt väljaveotee suunast on valitud teenindusplatsi asukoht mäeeraldise teenindusmaa kagunurgas Vahastu metskond 269 kinnistul. Nimetatud kinnistu asub mäeeraldise kirdenurgas või sellest põhjas.

KMH programm on korrigeeritud järgnevalt: „Lähtuvalt väljaveotee suunast on valitud ka teenindusplatsi asukoht Vahastu metskond 269 kinnistul“.

2. Ptk-s 1 on öeldud: „Kaevandamisloa jaoks vajaliku kaevandamise mahu saamiseks muudetakse vajalikus mahus teiste ERA Valduse Aktsiaseltsi lubade

kaevandamisemahte vastavalt reaalsele kaevandamise mahule“. Palume selgitada, milliseid ERA Valduse Aktsiaseltsi lubasid see puudutab. Palume ka KMH-s selgitada, kas Hagudi turbatootmisala avamine on arvestades taotletavaid maksimaalseid aastaseid turba kaevandamise mahte vajalik ja vastab säästva arengu põhimõtetele.

ERA Valduse Aktsiaselts soovib korrigeerida olemasolevate keskkonnalubade Rapm-022 (Tõnumaa turbatootmisala) ja Rapm-015 (Orgita turbatootmisala) tootmismahтусid. Vastav kiri „Hagudi turbatootmisala kaevandamisloa taotlus“ ning selle kaaskiri on registreeritud KeA dokumendiregistris 16.03.2020 nr 12-2/20/135.

KMH aruandes selgitatakse Hagudi turbatootmisala avamise vajadust ning vastavust säästva arengu põhimõtetele.

3. Ptk-s 1 märgitakse, et aiandussektorile mittesobivat osa kasutatakse energiatööstuses kütteturvana, mida põletatakse valdavalt koos puiduga soojus- ja elektrienergia koostootmisjaamades. Palume KMH-s põhjendada ja analüüsida arendaja tegevusplaani. Kui palju seda Eestis realselt praktiseeritakse? Millistes koostootmisjaamades kasutatakse hästilagunenud turvast, milline on nende hästilagunenud turba vajadus, kust tuleb nende praegune kütteturvas ja kas neil on toormest puudus? Milline on turba kütteks kasutamise perspektiiv nii Eesti kui ka Euroopa mastaabis?

Arendaja täpsustas programmi täiendamise käigus, et ERA Valduse AS ei tooda hetkel ega plaani ka tulevikus turustada kütteturvast. KMH programmi viiakse sisse vastav parandus, millest tulenevalt puudub vajadus analüüsida kütteturba kasutamise perspektiivi ja mõju kliimapolitika eesmärkidele.

4. Ptk-s 1 märgitakse, et Hagudi turbatootmisala mäeeraldise ja teenindusala piires ega vahetus läheduses ei paikne looduskaitse- ega Natura 2000 võrgustiku alad. Keskkonnaregistri kaardikihtide andmetel ei esine taotletaval mäeeraldisel ega selle teenindusmaal I, II ega III kaitsekategooria taimi, loomi, seeni-samblikke, kaitsealuseid üksikobjekte ega püsielupaikasad. Esitatud info vajab uuendamist. 2020 aasta metsise seire käigus tehti Hagudi raba looduslikult säilinud osas kindlaks metsise mänguala ja elupaik. Info kanti Keskkonnaregistrisse detsembris 2020. Hagudi rabas nähti mänguperioodil ühte metsisekukke kahel korral. Ala on metsisele praegu sobiv nii mängualana kui pesitsusalana. Seire käigus leiti uus metsise mänguala ka umbes 20 km kaugusel asuvas Rabivere rabas. Võimalik on, et need mängualad on sama metsiseasurkonna kasutuses. KMH peab käsitlema kaevandamise mõju metsise elupaigale Hagudi soomassiivis. Kuna massiivi mõjutab läänest kavandatav Rail Balticu trass, mis ühtlasi mõjutab ka Rabivere maastikukaitsealal asuvat Koigi raba serva, kus samuti on metsise elupaik ja mänguala, tuleb Hagudi turbaala kasutuselevõtu mõju metsise elupaigale hinnata komplekselt koos Rail Balticu mõjuga. KMH ekspertrühma tuleb kaasata täiendavalt metsise ekspert. Metsise elupaiga kahjustamise vähendamiseks võiks kaaluda ühe alternatiivina kaevandamist vaid varem ettevalmistatud turbaala piires, kusjuures tuleb ka sel juhul kavandada leevendusmeetmed kuivenduse mõju minimeerimiseks. Turba kaevandamisest tingitud

kuivenduse mõjud ulatuvad eeldatavalt metsise elupaika ning see tähendab metsise elupaiga kvaliteedi langust.

KMH programmis uuendati peatükk 3.8 lõigu „Mõju taimedele, loomadele, rohevõrgustikule, kaitstavatele loodusobjektidele ja kultuuripärandile“ sisu ning jooniseid vastavalt uuendatud Keskkonnaregistri andmestikule.

KMH aruandes käsitletakse kaevandamise mõju metsise elupaigale Hagudi soomassiivis. KMH ekspertrühma kaasatakse täiendavalt metsise ekspert, kes hindab Hagudi turbaala kasutuselevõtu mõju metsise elupaigale komplekselt koos Rail Balticu mõjuga ning esitab analüüsi tulemustest lähtuvalt metsise elupaiga kahjustamise vähendamise leevendusmeetmed. Vastav info lisati KMH programmi peatükki 3.8 ja tabelisse 4.1.

5. Ptk-s 3.7 on öeldud: „Kuna veevarustuses kasutatav põhjavesi on tootmisala piirkonnas soosetete veest küllalt hästi isoleeritud, ei ole põhjust eeldada, et Hagudi turbatootmisalal turbalasundi kuivendamine ja turba kaevandamine mõjutaks piirkonna põhjaveerežiimi ja kvaliteeti“. Esitatud hinnang on ennatlik. KMH käigus tuleb selgitada ja põhjendada, miks taotletav turbatootmisala ei mõjuta piirkonna põhjavett ning kohalike inimeste joogivee kvaliteeti ja veetaset. KMH-s tuleb täpsustada piirkonna majapidamiste veevarustust. Välja tuleb tuua võimalikku mõjualasse jäävad salv- ja puurkaevud, selgitada nende seisund. Kõige ohuallimatest salv- ja puurkaevudest võtta põhjavee kvaliteedi ja veetasemete proovid (fooniks), et tulevikus võimalike kaebuste korral oleks võimalik tuvastada kas turbatootmisala on põhjavett mõjutanud või on probleeme esinenud juba varem.

KMH programmi peatükki 3.8 ja tabelit 4.1 korrigeeriti ja täiendati vastavalt väljatoodud soovitudele.

6. Ptk-s 3.8 märgitakse, et Hagudi turbatootmisala mäeeraldise ja teenindusala piires ega vahetus läheduses ei paikne looduskaitse- ega Natura 2000 võrgustiku alad. Palume selgitada ja täpsustada turbatootmisala mõju lähipiirkonnas paiknevatele Natura 2000 võrgustiku aladele.

KMH aruandes täpsustatakse turbatootmisala mõju lähipiirkonnas paiknevatele Natura 2000 võrgustiku aladele. Vastav info on lisatud KMH programmi

7. Ptk-s 3.8 on öeldud, et KMH-s käsitletakse maakasutuse ja turba kaevandamisega kaasnevaid kasvuhoonegaaside vooge. Turbamaadel on oluline roll kliima kujundamisel, sidudes või emiteerides kasvuhoonegaase. Palume hinnata kuivõrd Hagudi maardla praegusel taastaimestunud kujul kasvuhoonegaase emiteerib või ei emiteeri.

Eestis kui ka mujal maailmas turbamaadel läbiviidud empiirilised teadusuuringud on järeldanud, et nii looduslikud, kuivendatud kui taastatud turbamaad võivad sõltuvalt keskkonna- ja ilmastikutingimustest, sh sama uurimisala piires erinevatel aastaaegadel ning aastatel olla nii süsinikku siduvad kui emiteerivad ökosüsteemid. Konkreetse Hagudi ala kasvuhoonegaaside või süsinikubilansi hindamiseks on vaja läbi viia mitmeaastane ja rohkete vaatluspunktidega põhjalik seire, sest ala on keskkonnatingimustelt väga mosaiikne ja varieeruv – esinevad nii

settetiigid kui kraavid, kus toimub suure tõenäosusega intensiivne CH₄ ning vähemal määral ka CO₂ heide; esineb aeglasekasvulist rabametsa; alal on ka kuivemaid kasvukohti, kus paremate aeratsioonitingimuste tõttu toimub turba orgaanilise aine lagunemine ning CO₂ heide, kuid samaaegselt suureneb kuivendamise mõjul ka puistu produktiivsus ja kasvavad puistud hakkavad rohkem süsinikku siduma. Seega sõltub kuivendatud sooala kasvuhoonegaaside bilanss sellest, kas täiendavalt taimestiku poolt seotav süsiniku kogus on suurem, kui kiirenenud laguprotsesside tulemusel mullast emiteeritav süsiniku kogus. On näiteid, et paari aastakümne pärast peale kuivendamist muutub kuivendatud turbaala süsiniku emiteerijast süsiniku sidujaks. Samas on leitud, et kuigi 9-19 aastat pärast kuivendust toimib metsaga turbaala C sidujana, siis peale seda hakkab ökosüsteem taas toimima süsiniku allikana [[Metsakuivenduse keskkonnamõju](#), M. Kaisel, K. Kohv, 2009]. Hagudi turbatootmisala varieeruvate keskkonnatingimuste ning süsinikuringe kompleksse dünaamika tõttu ei ole võimalik Hagudi turbamaardla praegust kasvuhoonegaaside bilanssi ilma täiendavate põhjalike uuringuteta adekvaatselt hinnata.

8. Ptk-s 3.8 märgitakse, et taotletava Hagudi turbatootmisala väljaveoteena on planeeritud kasutada kruusakattega Turbaraba teed (6690027), mis suundub põhja poole püsikattega Kuku-Hagudi kõrvalmaanteele (20114). Palume KMH-s hinnata, kas olemasolevat veoteed on võimalik ümber paigutada nii, et see kulgeks elamutest võimalikult kaugel.

KMH aruandes analüüsitakse väljaveotee suuna ja asukoha alternatiive.

9. Ptk-s 3.9 ja 3.10 – Palume korrigeerida alapeatüki sisu ja sõnastust vastavalt KeHJS § 3³ lõigetele 1 ja 2.

KMH programmi peatükke 3.9 ja 3.10 korrigeeriti vastavalt.

10. Ptk-s 4 on öeldud, et lisauuringuid KMH raames praegusel hetkel ette ei nähta. Arvestades Hagudi raba olulisust piirkonna puhkealana (sh roheline võrgustiku ala) ja alal teadaolevat II kaitsekategooria liigi elupaika, on vajalik läbi viia linnustiku ja taimestiku uuringud. Loomastiku osas (sh mõju roheline võrgustiku koridorile) on vajalik teha koostööd kohaliku jahiseltsiga, vormistades sisend eksperthinnanguna.

KMH programmi peatükki 4 ja tabelit 4.1 korrigeeriti ja täiendati vastavalt asjaomaste asutuste soovitudele.

11. Ptk 3.8 – Taotletav turbatootmisala on kuivendatud, kuid mitte turbatootmisalana kasutuses olnud. Suuremal osal alast kasvab mets ja asula läheduse tõttu kasutatakse seda aktiivselt looduses viibimiseks, jalutamiseks jne. Palume hinnata, kas turbatootmisala on võimalik alternatiivselt korrastada (taastada) metsaks või sooks.

KMH aruandes hinnatakse erinevaid alternatiivseid taastamissuundasid. Vastav info on lisatud KMH programmi peatükki 3.7.

12. Ptk-s 6 on nimetatud asjaomaste asutuste nimekirja tuleb korrigeerida. Keskkonnaamet on otsustanud asjaomaste asutustena kaasata

Rahandusministeeriumi, Põllumajandusameti, Transpordiameti, Rapla Vallavalitsuse, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti. Ülejäänud menetlusosalised kaasatakse KeHJS § 16 sätestatud korras.

Ptk 6 korrigeeriti vastavalt

Teie kiri ja käesolev vastus lisatakse KMH programmile.

Eelnevaid märkusi arvestades esitame täiendatud Hagudi turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise programmi nõuetele vastavuse kontrolliks ja avalikustamiseks.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Allar Peek

Juhatuse liige

ERA Valduse Aktsiaselts

E-post: allar@eravalduse.ee